БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 203
21 НОЯБРЬ
ЯКШАНБА
1954 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

«Правда» мухбирининг саволларига ўртоқ В. М. Молотовнинг жавоблари (1-нчи бет).

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш (1 ва 2-нчи бетлар).

В. Зубов. — Совет артиллерияси куни (2-нчи бет).

Даладаги пахтани тез йиғиб олиб, келгуси йил ҳосили учун тайёргарликни кучайтирайлик! Т. Орипов.— Пискентли ва'дабозлар (3-нчи бет).

ФЕЛЬЕТОН. Босит Халилов. — Мазаҳўрак (3-нчи бет).

Совет Ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Венгрия Халқ Республикаси Ҳукуматининг жавоб нотаси (3-нчи бет).

Совет Ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Финляндия ҳукуматининг жавоби (3-нчи бет).

Совет-Мўғулистон савдо музокараларига доир

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг сессияси (4-нчи бет).

БМТ Бош Ассамблеясининг тўққизинчи сессияси (4-нчи бет).

Мўғулистон халқ революцион партиясининг 12 с'езди очилди (4-нчи бет).

ГДР халқ палатасининг мажлиси (4-нчи бет).

Совет артиллериячиларининг шонли байрами

Бугун совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари Артиллерия кунини зўр тантана блан байрам қиладилар, Совет Армияси шонли артиллериячиларини, артиллерия саноати ишчилари ва инженер-техник ходимларини самимий табриклайдилар.

Мамлакатимиз меҳнаткашлари артиллерия кунини Коммунистик партия ва совет ҳукуматининг совет экономикасини янада ривожлантириш, халқ моддий фаровонлиги ва маданий савиясини юксалтириш, Ватанимиз қудрати ва хавфсизлигини мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатини турмушга ошириш йўлида катта муваффақиятларни қўлга киритаётган вазиятда кутиб олмоқдалар.

1954 йилнинг ўтган 10 ойи ичида саноатимиз давлат планини ошириб бажарди. Ҳозир саноат корхоналарининг ишчилари, инженер-техник ходимлари Москва шаҳар корхоналарининг ватанпарварлик чақириқларига жавобан бешинчи бешйиллик планни муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани кенгайтириб юбордилар.

Қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари ҳам бу йил меҳнат соҳасида катта қаҳрамонлик кўрсатдилар. Улар янги ерларни ўзлаштириш давлат планини анча ошириб бажардилар. 17 миллион гектарга яқин қўриқ ва бўз ер очилди, қўриқ ва бўз ерларда дон экиш плани 157 процент бажарилди. Совет кишилари яқинда Совет Иттифоқи колхоз ва совхозларининг 1954 йил ҳосилидан ғалла тайёрлаш давлат планини бажарганликлари тўғрисидаги КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг ахборотини эшитиб, бениҳоя қувондилар.

Совет давлати маҳкам туриб изчиллик блан тинчликсевар ташқи сиёсатни — тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш, халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш, барча мамлакатлар блан халқаро ҳамкорлик ва амалий алоқа боғлаш сиёсатини олиб бормоқда. Совет халқи, халқ демократияси мамлакатлари меҳнаткашлари, бутун прогрессив инсоният бу сиёсатни якдиллик блан қўллаб-қувватламоқдалар.

Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатларининг урушнинг олдини олиш ва тинчликни мустаҳкамлаш учун олиб борган кураши натижасида, бутун дун'ёдаги тинчлик тарофдорларининг қудратли ҳаракати натижасида халқаро кескинликни бирмунча юмшатишга эришилди. Аммо бу капиталистик давлатларнинг агрессив кучларига, Америка империалистларига ёқмаётир. Улар Совет Иттифоқи ва социалистик лагерьдаги бошқа мамлакатларга қарши янги уруш бошлаш мақсадида очиқдан-очиқ ҳарбий блоклар ва гуруҳлар тузмоқдалар, кўп жойларда ҳарбий базалар қурмоқдалар, Ғарбий Германия ва Японияда милитаризмни тикламоқдалар.

Совет Қуролли Кучлари, шу жумладан шонли артиллериячиларимиз совет халқи тинч ижодий меҳнатини, Ватанимиз манфаатларини сергаклик блан қўриқлаб турилтилар.

Бизнинг артиллериямиз дун'ёда энг илғор артиллерия бўлиб, душманга қарши курашда даҳшатли қуролдир. Артиллериямизнинг олти асрлик шонли тарихи бордир. Рус тўп усталари, ихтиро'чилари ва олимлари артиллерия қуролларининг мукаммал намуналарини ишлаб чиқаришга катта ҳисса қўшдилар. Артиллерия ишига оид кўпгина муҳим проблемалар биринчи марта бизнинг мамлакатимизда ҳал қилинди. Рус ҳарбий арбоблари артиллерия техникасини ҳаммадан чуқурроқ ишлаб чиқдилар. Рус артиллериячилари доим ўз ҳарбий маҳоратлари ва жасурликлари блан ажралиб турадилар.

Совет артиллерияси рус артиллерияси тарихидаги энг яхши традицияларни ўзлаштириб, ўз мустақил ижодий йўли блан тараққий этди.

Совет артиллерияси четэл интервентлари ва оқгвардиячиларга қарши олиб борилган уруш даврида Совет Армияси блан биргаликда ташкил топди. Ўша вақтдан буён у, шонли жанговар йўлни босиб ўтди ва қўшин турларининг энг қудратлиларидан бири бўлиб қолди.

Граждандар уруши йилларидаёқ В. И. Ленин ва И. В. Сталин артиллерияни ривожлантиришга катта э'тибор бердилар. Ёш совет артиллерияси граждандар урушининг оғир синовларидан шараф блан ўтди. У, ёш совет республикасини бўғиб ташлашга уринган америка, инглиз, япон ва бошқа интервентларни тор-мор келтиришда Совет Армиясига ёрдам берди. У, Юденич, Колчак, Деникин, Врангель ва империалистик буржуазиянинг бошқа малайларининг оқгвардиячи тўдаларини тор-мор келтиришда муҳим роль ўйнади.

Урушдан илгариги бешйилликлар мобайнида Коммунистик партия ва Совет ҳукумати раҳбарлиги остида мамлакатимизда қудратли социалистик саноат вужудга келтирилди. Бу Совет Армиясини, шу жумладан артиллерияни ҳам қайта қуроллантириш имкониятини берди. Бизнинг талантли конструкторларимиз томонидан яратилган тўплар четэл техникаси томонидан вужудга келтирилган тўплардан кўп жиҳатдан устун бўлиб, ҳозирги замон жангчи талабларига ҳартомонлама жавоб берар эди.

Аммо артиллериямиз қудратининг асосий манба'и — Коммунистик партия томонидан совет ватанпарварлиги руҳида, социалистик Ватанга чексиз садоқат руҳида тарбияланган ва мураккаб ҳарбий техникани а'ло даражада эгаллаб олган ажойиб кадрлардир.

Совет артиллериячилари Улуғ Ватан уруши йилларида ўз ҳарбий маҳоратлари ва олижаноб фазилатларини айниқса яққол намоён қилдилар. Улар бу урушда Совет Армиясининг асосий ўт очучи зарбдор кучи бўлдилар. Совет артиллериячилари қўшинларнинг бошқа турлари блан биргаликда ҳаракат қилиб, душманнинг жонли кучларига ва техникасига қақшатғич зарбалар бердилар. Немис-фашист босқинчиларининг Москва остоналарида йўқотган 1.500 дан кўпроқ танкининг кўп қисмини артиллерия олови яксон қилган эди.

Совет артиллериячилари Одесса, Севастополь ва Сталинграднинг қаҳрамонона мудофаасида актив қатнашдилар.

Уруш давомида бутун Совет Армияси каби артиллериянинг ҳам қудрати тўхтовсиз ўсиб борди. Саноатимиз ишчилари фидокорона меҳнат қилиб, артиллериямизни энг мукаммал техника блан, шу жумладан реактив тўплар блан тобора кўпроқ та'минлаб турдилар. 1943—1945 йилларда ўтказилган ҳужум операцияларида артиллерия душман мудофаа линияларини яксон қилиб, пиёда аскарларга йўл очиб берди. Шу пайтларда совет артиллерияси душман эртиллериясига нисбатан бутунлай устун бўлиб олди. Артиллериямизнинг қудрати урушнинг сўнгги этапида — Берлин учун бўлган жангда айниқса яққол намоён бўлди.

Совет артиллерияси империалистик Японияни тор-мор келтиришда ҳам армия ва флотимизга катта ёрдам берди.

Ватанимиз совет артиллериячиларининг Улуғ Ватан урушида кўрсатган қаҳрамонликларига юксак баҳо берди. 1677 та артиллериячи ва минамётчиларга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди, юз мингларча артиллериячилар орден ва медальлар блан мукофотландилар.

Улуғ Ватан урушидан кейин совет артиллерияси, бутун Совет Армияси сингари, Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг тўхтовсиз кўрсатаётган ғамхўрлиги натижасида янги, янада қудратлироқ техника блан қуроллантирилди. Артиллериячилар ва бутун совет жангчилари ана шу янги техника ва қуролларни қунт блан ўрганишлари, ўз ҳарбий маҳоратларини оширишлари, ҳарбий ва сиёсий билимларини тинмай такомиллаштириб боришлари керак.

Совет артиллериячилари бутун Қуролли Кучларимиз қаторида Коммунистик партия ва Совет ҳукумати теварагига маҳкам жипслашган ҳолда ўз олдиларида турган вазифаларни шараф блан бажарадилар, совет халқининг тинч ижодий меҳнатини бузишга уринган ҳарқандай агрессорларга қақшатғич зарба беришга тайёрдирлар.

Артиллерия кунига бағишланган тантанали мажлислар

Бугун бутун совет халқи совет артиллериячиларининг традицион байрамини нишонламоқда.

Кеча СССР Мудофаа министрлиги бу кунни Москва шаҳар партия, совет ва жамоат ташкилотлари блан бирликда Артиллерия кунини байрам қилишга бағишлаб тантанали мажлис ўтказиш блан нишонлади.

Совет Армияси Марказий Театрида маршаллар, генераллар, адмираллар, СССР Мудофаа министрлиги Марказий бошқармаларининг ва Москва гарнизони қисмларининг офицерлари, партия, комсомол, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари тўпланди.

Артиллерия маршали М. И. Неделин Артиллерия куни тўғрисида доклад қилди.

КПСС Москва область комитетининг секретари ўртоқ В. В. Гришин артиллериячи жангчиларни ва артиллерия саноати ходимларини Москва шаҳри меҳнаткашлари номидан табриклади.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони конструктор Б. И. Шавирин ҳам артиллериячи жанчиларни артиллерия саноатининг ишчилари, хизматчилари, инженер-техник ходимлари номидан табриклади.

Тантанали мажлис Совет Иттифоқи гимни садолари остида ёпилди.

Тантанали мажлис тамом бўлгандан кейин унинг қатнашчиларига Совет Армияси Марказий Театрининг «Кинола орзулари» деган спектакли кўрсатилди. (ТАСС).

• • •

Бутун совет халқи каби республика меҳнаткашлари ҳам Артиллерия кунини нишонламоқдалар. 20 ноябрьда Округ Офицерлар уйида Туркистон ҳарбий округи бошқармаси шахсий составининг гарнизон қисмлари, Тошкент шаҳри партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари блан бирликда умумхалқ байрамига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди.

Ўртоқ Понтус Артиллерия куни ҳақида доклад қилди.

Докладчи совет артиллериячиларининг шонли жанговар йўли тўғрисида, уларнинг Улуғ Ватан уруши йилларидаги қаҳрамонона кураши тўғрисида ҳикоя қилиб берди. У. Совет Армияси ва унинг Коммунистик партияга ҳамда Совет ҳукуматига чексиз садоқатли артиллериячилари СССР халқларининг тинч яратучилик меҳнатини ҳамда социалистик Ватаннинг давлат манфаатларини қўриқлаб турганликларини айтиб ўтди.

Кечанинг охирида бадиий қисм бўлди.

Ўзбекистоннинг ҳамма шаҳарларида ва қишлоқларида совет артиллериячиларининг байрами нишонланмоқда. (ЎзТАГ).

„Правда“ мухбирининг саволларига ўртоқ В. М. МОЛОТОВнинг жавоблари

«Правда» мухбири СССР Ташқи Ишлар Министри ўртоқ В. М. Молотовга ташқи сиёсатга доир бирқанча саволлар блан мурожаат қилди. Ўртоқ В. М. Молотовнинг жавоблари қуйида э'лон қилинади.

Савол. Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан Умумевропа Кенгаши чақириш ҳақида Совет Ҳукуматининг 13 ноябрьдаги нотаси муносабати блан четэлларда баён қилинган фикрларга Сиз қандай баҳо берасиз?

Жавоб. Ма'лумки Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан Умумевропа Кенгаши чақириш ҳақида Совет Ҳукумати томонидан Польша ва Чехословакия Ҳукуматлари блан биргаликда қилинган таклифга Европанинг бирқанча давлатлари ўзларининг ижобий муносабатда бўлганликларини айтдилар. Европанинг бошқа давлатлари Кенгаш тўғрисидаги таклифга ўзларининг муносабатларини ҳали айтганлари йўқ.

АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматларининг позициясига келганда улар совет нотасига ҳанузгача жавоб берганлари йўқ. Броқ, расмий шахсларнинг баёнотларига қараб фикр юритиладиган бўлса, у ҳолда мазкур мамлакатларнинг ҳукуматлари бу таклифга салбий равишда қарамоқдалар. Шу мамлакатларнинг ҳукуматлари бу таклифга қарши бўлиб чиқишга тайёрланибгина қолмасдан, шу блан бирга Умумевропа Кенгашини чақиришга халақит беришга ҳарқандай қилиб бўлса ҳам интилмоқдалар, деган таассурот туғилмоқда. Шу мақсад блан Европанинг бошқа мамлакатларига, уларнинг парламентларига, сиёсий партияларга, айрим жамоат арбобларига зўр бериб таз'йиқ қилинмоқда.

Баён қилинган фикрлардан шу нарса кўриниб турибдики, Умумевропа Кенгаши чақириш тўғрисидаги таклифнинг моҳиятини Европадаги ва ҳатто Европадан бошқа мамлакатлардаги кенг жамоатчилик доиралари тушуниб олганлар.

Бу таклиф Европада тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш манфаатлари тўғрисида гап бораётганида Европадаги айрим мамлакатларни Европанинг бошқа мамлакатларига қарама-қарши қилиб қўйишга йўл қўймасликка қаратилган. Ҳарқайси давлатнинг Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан ўз фикрини айтаолишига ва таклиф киритаолишига имкон берадиган мана шундай Умумевропа Кенгаши ҳечбир тинчликсевар давлатга зарар етказиши мумкин эмас, лекин тинчликни мустаҳкамлашга ва халқаро кескинликни камайтиришга ёрдам бериши мумкин ва лозим.

Иккинчи томондан, мана шундай Умумевропа Кенгашидан бош тортиш Европадаги тинчлик манфаатларига зарар етказмаслиги мумкин эмас.

АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматлари Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан Умумевропа Кенгаши чақиришга ёрдам бериш ўрнига, ҳарқандай тўғри ва нотўғри йўллар блан бундай кенгашнинг чақирилишига халақит беришга ва Париж битимларини тезроқ ратификация қилдириб олишга интилмоқдалар. Улар бу блан Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштиришни ва уни «Ғарбий Европа иттифоқи» ҳамда Шимолий Атлантик блоки сингари милитаристик гуруҳларга тортишни тезлаштирмоқчи бўладилар.

Улар Ғарбий Германиянинг ярим миллион армиясини тузиш ва қайтадан ҳарбийлаштирилган Ғарбий Германияни милитаристик гуруҳларга тортиш Европада тинчликка ёрдам бериши мумкин, деган гапларни айтмоқдалар. Бунга ҳечкимнинг ишонмаётганлигига таажжубланиш мумкинми, ахир? Одамларнинг ғоят кўпчилиги ҳозирнинг ўзидаёқ кўриб турибдики, бу — тинчликни сақлашга ва мустаҳкамлашга олиб борадиган йўл эмас, балки Европада янги уруш тайёрлашга олиб борадиган йўлдир.

Бинобарин, агар Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштириш ва уни ғарб давлатларининг мазкур милитаристик гуруҳларига тортиш тўғрисидаги Париж битимлари ратификация қилинадиган ва амалга ошириладиган бўлса, у ҳолда Европада уруш хавфининг кучайтирилишидан иборат янги вазият вужудга келади. Бундай вазиятда Европанинг тинчликсевар мамлакатлари ўз хавфсизликларини та'минламоқ учун янги чоралар кўришни ўйлашлари лозим бўлиб қолади. Зўр бериб қуролланишнинг кучайиши учун ва Европа халқлари устига тушадиган ҳарбий харажатлар юкининг кўпайиши учун бутун жавобгарлик ҳозирги кунда Европада коллектив хавфсизликни ташкил қилишдан бош тортиб, бунинг ўрнига Ғарбий Европа халқларини герман милитаризмининг қайтадан тикланишига ва унинг қасос олиш мақсадини кўзловчи янги уруш планларига рози бўлишга мажбур қилаётган кишиларнинг устига тушади.

Совет Иттифоқига келганда, у шуни огоҳлантиришни лозим деб ҳисоблайдики, Париж битимлари Европада янги уруш тайёрлашга хизмат қилади. Европада коллектив хавфсизликни ташкил қилиш, тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига жавоб берадиган бирдан-бир йўлдир.

Савол. Совет Ҳукумати Германия масаласи юзасидан бошқа давлатлар блан гаплашиб бир фикрга келиш мумкин деб ҳисоблайдими?

Жавоб. Ҳа, мумкин деб ҳисоблайди. Агар манфаатдор давлатларнинг ҳаммаси Германиянинг у ёки бу қисмини қайтадан ҳарбийлаштириш эмас, балки Германиянинг бирлигини тиклаш асосий ва кечиктириб бўлмайдиган вазифадир, деган фикрга қўшилса, битимга келиш имконияти ҳеч шубҳасиз мавжуддир. Албатта, бирлаштирилган Германия милитаристик давлат бўлмаслиги лозим, — Германия тинчликсевар ва демократик давлат бўлиб бирлаштирилиши лозим. Бундай аҳволда Германия Европанинг тенгҳуқуқли халқлари оиласига киради ва Европада коллектив хавфсизлик ташкил қилишда ўзининг муҳим ўрнини олади.

Ғарбий Германия Париж битимларида кўзда тутилганидек, милитаристик давлатга айлантириладими, ёки Ғарбий Германиянинг ва бутун Германиянинг ҳам ривожланиши бошқа, тинчликсеварлик йўлидан борадими, — бугун масала шу тахлитда турибди.

Ғарбий Германиянинг қайтадан ҳарбийлаштирилиши Германия миллатининг бирлашиш йўлига ғов бўлиб тушади. Аксинча, Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштиришдан воз кечиш Германияни ягона давлат қилиб қайтадан бирлаштириш тўғрисида битимга келишга йўл очади. Бу ҳолда яширин овоз бериш йўли блан Умумгерман эркин сайловларини ўтказиш ва бутун Германияда аҳолининг демократик ҳуқуқларини та'минлаш тўғрисида битимга келиш учун имконият очилган бўлур эди.

Шу блан бирликда, Совет Ҳукумати ҳали ҳам шундай деб ҳисоблайдики, Совет Ҳукумати таклиф қилганидек, оккупациячи қўшинларни Шарқий ва Ғарбий Германия территориясидан кечиктирмай олиб чиқиб кетиш, Германиянинг ҳар икки қисмини яқинлаштиришга ва Германиянинг бирлигини тиклаш вазифасини ҳал этишга кўп жиҳатдан ёрдам берган бўлур эди.

Савол. Париж битимларининг ратификация қилиниши кейинчалик ғарб давлатларининг Европага доир ҳал бўлмаган проблемалар юзасидан Совет Иттифоқи блан музокаралар олиб боришларига халақит бермайди, деган да'воларга Сиз қандай баҳо берасиз?

Жавоб. Бундай да'волар жамоатчилик фикрини чалғитиш йўлидаги уринишдир.

Париж битимларининг ратификация қилиниши Европадаги аҳволни жиддий равишда мураккаблаштиришини ҳамда Европанинг ҳал қилинмаган проблемаларини ва, аввало, герман проблемасини ҳал қилиш йўлидаги мавжуд имкониятларга путур етказишини кўрмаслик мумкин эмас.

Ғарбий Германиянинг қайтадан ҳарбийлаштирилиши ва Германияни тинчликсеварлик ва демократик негизларда бирлаштирилиши бир-бирига бутунлай зиддир. АҚШ, Англия ва Франция Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштириш ва уни ҳарбий гуруҳларга тортишдан иборат ўз сиёсатларидан воз кечиб, мавжуд халқаро битимларда кўзда тутилганидек Германиянинг тинчликсевар бўлиб ривожланишини та'минлайдиган йўлга қайтганлари тақдирдагина Германияни бирлаштириш тўғрисида музокаралар олиб бориш мумкин бўлади. Париж битимларининг ратификация қилиниши Европанинг ҳал қилинмаган масалалари юзасидан ғарб давлатларининг Совет Иттифоқи блан яна музокаралар олиб боришларига «халақит бермайди» деган да'воларнинг қанчалик пуч эканлиги шунинг ўзидан кўриниб турибди.

Савол. Умумевропа Кенгашини 29 ноябрьда чақириш тўғрисидаги Совет Иттифоқининг таклифида қўйилган муддат шу Кенгашга тайёргарлик кўриш учун етарлик эмас, деган мазмунда ғарб мамлакатларининг матбуотида айтилган гапларга Сиз қандай баҳо берасиз?

Жавоб. Париж битимларини ратификация қилиш масаласи декабрь ойида муҳокама қилинабошланиши сабабли Совет Ҳукумати Умумевропа Кенгашини 29 ноябрьда чақиришни таклиф қилди.

Бунда шуни эслатиб ўтиш зарурки, Совет Ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш тўғрисидаги Умумевропа Шартномасининг проектини Берлин кенгашидаёқ киритган эди ва бу проект бундан 9 ой олдин э'лон қилинган эди. Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан Умумевропа Кенгаши ўтказиш тўғрисидаги таклифни эса, ма'лумки, Совет Ҳукумати бундан 4 ой олдин — 23 июльда тақдим қилган эди. Совет Ҳукумати кейинги нотада шу Кенгашни чақириш муддатини аниқлаб айтди, холос.

Албатта, Париж битимларини ратификация қилиш масаласини муҳокама қилиш кечиктирилганда эди Умумевропа Кенгашини чақиришни бошқа вақтга қолдириш тўғрисида ҳам гаплашиб бир фикрга келиш мумкин бўлур эди.

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш

Кенгашнинг 19 ноябрьдаги кечки мажлисида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Ниёзов** доклади юзасидан музокаралар давом этди.

Жанубий Қозоғистон область партия комитетининг секретари ўртоқ Шаяхметовга сўз берилади.

Ўртоқ **Шаяхметов** колхозларни минерал ўғитлар блан та'минлаш масалаларига тўхталади. Бу областьда ғўзани озиқлантириш ўтказиладиган пайтда складларда минерал ўғитлар бўлмайди, ўғит блан та'минлаш тартибини ва ўғитларни ташиб келтириш муддатларини қайтадан кўриб чиқиш керакки, бундан кейин ўғитларни ташиб бериш МТСларга юклатилсин, олинган ўғитлар учун давлат блан ҳисоб-китоб қилиш эса тайёрлаш системасига юклатилсин, шу ўғитларнинг ҳақи кейин колхозлардан пахта топшириш вақтида ушлаб қолинсин.

Союз НИХИ областьдаги пахтакор колхозларга тузук ёрдам бермаётир. Жумладан, қаттиқ шамоллар бўлиб турадиган ва ҳавоси нам бўлган районларда ғўзанинг баргини тўкиш ишларини ўтказиш масаласи шу вақтгача ҳал қилингани йўқ. Шундай районларда ғўза баргларини одатдаги усул блан тўкиш натижа бермаётир, бу эса, пахта териш машиналарининг ёмон ишлаётганига асосий сабабларнинг биридир.

Колхозларда пахта-беда олмошлаб экиш ишларининг самарали бўлиши учун бирқанча тадбирларни амалга ошириш керак. Мелиорация ишларини ўтказиш бу соҳадаги асосий тадбирларнинг биридир. Шу мақсадлар учун колхозларга кредитлар бериш масаласини кўриб чиқиш керак.

Жанубий Қозоғистон областида экин майдонларини янада кўпайтириш ва пахта ҳосилини ошириш учун зарур шароитларнинг ҳаммаси бор ва область бунинг учун катта резервларга эга. Бу йил Арис-Туркистон каналини қуришга киришилди. Бу ирригация иншоотининг ишга туширилиши натижасида суғориладиган янги ерлар 45 минг гектардан зиёдроқ кўпаяди. Бундан ташқари, бошланиб қўйилган, лекин битказилмаган бирқанча ирригация об'ектлари бор. Бу қурилишларнинг битказилиши 200 минг гектардан кўпроқ ерни ишга солишга имкон беради.

Пахтанинг ялпи ҳосилини кўпайтириш ўртоқ Мальцев таклиф қилган системани кенг жорий қилишга боғлиқдир. Броқ, илмий-текшириш муассасалари ўз ишларини жуда суст қайта қурмоқдалар ва ҳақиқатда областьдаги пахтачилик колхозларига ва совхозларига янги агротехника усулларини шу вақтгача кўрсатиб берганлари йўқ.

Мана шу ва бошқа ба'зи масалаларнинг ҳал қилиниши яқин вақт ичида Жанубий Қозоғистонда пахта етиштиришни анча кўпайтиришга имкон беради.

Хоразм области, — деди Хоразм область партия комитетининг секретари ўртоқ **Раҳмонов**, — пахтачиликда орқада қолаётганлиги учун КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумида қаттиқ ва тўғри танқид қилинган эди. Бу танқид партия ва совет органларининг қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишдаги жиддий камчиликларини тузатиб олишимизга ёрдам берди.

Бу йил Хоразм қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари партиямиз томонидан пахтакорлар олдига қўйилган вазифаларни амалга ошириш учун фидокорлик блан курашмоқдалар. Колхозлар пахта экиладиган ерларни ўтган йилга нисбатан 12 минг гектар кўпайтирдилар. Агротехника қоидаларига илгаригига қараганда анча яхшироқ риоя қилинди, илғор агротехника усуллари қўлланилди. Жумладан, 16 минг гектар ерга қатор оралари торайтирилиб чигит экилди. Биринчи марта ғўзалар машина блан яганаланди ва ғўза қатор оралари узунасига-кўндалангига ишланди. Ноябрь ойининг ўрталаригача область пахта тайёрлаш планини қарийб 92 процент бажарди. Ўтган йилнинг шу вақтидагига қараганда давлатга 38 минг тонна кўп пахта топширилди. Топширилган пахтанинг 86 проценти отбор ва биринчи сортларга қабул қилинди.

Броқ, биз колхозларда қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини янада юксалтириш учун мавжуд резервлар ва имкониятлардан ҳали тўлиқ фойдаланаётганимиз йўқ.

Областьда қишлоқ хўжалик оборотига киритишимиз лозим бўлган қўриқ ва партов ерларнинг катта-катта массивлари бор. Биз келгуси йилдаёқ 1958 йил учун мўлжалланган миқдорда янги ерларни ўзлаштиришни планлаштирмоқдамиз. Шу блан бир вақтда ҳарбир гектаридан олинадиган пахта ҳосилини 23 центнерга етказамиз.

Ма'лумки, Хоразм шароитида экин майдонларини кенгайтириш ва пахта ҳосилини ошириш ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш блан жуда ҳам боғлиқдир. Аммо республика Сув хўжалиги министрлиги бу нарсани ҳисобга олмаётир ва ирригация ҳамда мелиорация масалаларини жуда сусткашлик блан ҳал қилмоқда. Биз учун бирнеча коллектор қуриш жуда муҳимдир. Шу коллекторлар ёрдами блан Янгиариқ, Боғот, Қўшкўпир ва бошқа бирқанча районлардаги еррости сувларини пасайтириб юбориш мумкин бўлур эди. Биз бу ишда Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик ва Сув хўжалик министрликларининг ёрдам беришларини кутамиз.

Ирригация тормоқларини машиналар ёрдами блан тозалаш ҳам биз учун ҳаётий муҳим ишдир. Область колхозлари партия ва ҳукумат ёрдами блан кейинги йилларда ариқлар, каналлар ва коллекторларни қазишда ва тозалашда механизмлардан фойдаланишни анча кенгайтирдилар ва илгари суғориш тормоқларини тартибга солиш учун сарф бўладиган қўл меҳнатини камайтирдилар. Броқ, қўл меҳнати ҳали ҳам кенг миқ'ёсда қўлланилмоқда. Шуни айтиб ўтиш кифоядирки, бу йил колхозчилар ирригация тормоқларини тозалашда ер қазиш ишлари умумий ҳажмининг тўртдан бир қисмини ўз кучлари блан бажардилар. Шу сабабли область сув хўжалик ташкилотларидаги экскаваторларни ва ер қазийдиган бошқа машиналарни кўпайтириш, областимизда тузилиши лозим бўлган янги машина-экскаватор станциясини ташкил этишни тезлатиш зарур.

Сўнгра ўртоқ Раҳмонов ғўза қатор ораларини узунасига-кўндалангига ишлаш учун керак бўлган НКУ — 2,8 маркали культиваторлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш, шунингдек Хоразм колхозларига минерал ўғитларни кўпроқ юбориш зарурлиги тўғрисида гапирди.

Ворошилов номидаги «Ташсельмаш» заводининг директори ўртоқ **Оттигашев** ўз нутқини қишлоқ хўжалик машиналарининг иш сифатларини янада яхшилаш масалаларига бағишлади.

У, горизонталь-шпиндельли терим машиналарининг шу вақтгача чиқарилиб келган бошқа ҳамма машиналардан афзаллиги тўғрисида гапирди. Бу янги агрегат квадрат шаклда уялаб экилган пахтазорларда айниқса яхши ишлайди. Ҳозир горизонталь-шпиндельли терим машиналарини кўплаб чиқаришга ўтиш вазифаси қўйилмоқда. Корхона коллективи бу топшириқни уддалаш ва машинанинг қийматини арзонлаштириш учун 4 мингтадан кўпроқ штамп ва мосламаларни реконструкция қилиши керак

Сўнгра ўртоқ Оттигашев завод шу дамгача чиқарган машиналарни янгилаш тўғрисида гапиради. СХМ — 48 — М маркали олти мингта терим машинасини ғўза қатор оралари 60 сантиметрли бўлган ерларда ишлайдиган қилиб қайтадан ускуналаш керак. Бунинг учун ҳамма машиналардаги қабул камераларини торайтирилган, ҳаво қаршилигига кам учрайдиган камералар блан алмоштириш, ҳарқайси СХМ — 48 машинасига янги, анча мустаҳкамроқ кардонлар қўйиш, термик жиҳатдан янгича қилиб ишланган, шпиндельлари электронлаштирилган ва янги барабанлар ўрнатиш, тўкилган пахталарни териб оладиган подборщиклар ўрнатиш ва барабанларнинг рамкаларини алмоштириш керак.

Қишлоқ хўжалик машиналарини муваффақиятли ишлатишда уларга керакли запас қисмларнинг бўлиши катта аҳамиятга эга. Бу йил завод 358 номда запас деталлар ясади. Корхона коллективи бу планни ҳалоллик блан бажарди. Броқ, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги берган план камайтирилган план бўлиб чиқди. Бу эса, МТСларнинг ишига ёмон та'сир қилди. Запас қисмлар чиқаришни яқин фурсатда тартибга солиш зарур.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Сурхондар'ё область партия комитетининг секретари ўртоқ **Ҳакимов** минбарга чиқади. У айтдики, область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари 1954 йилда экин майдонларини, пахта, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ялпи ҳосилини бирмунча кўпайтиришга муваффақ бўлдилар. Қоракўл, пилла, жун ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари давлатга ўтган йилдагига қараганда анча кўп топширилди. Колхозларда ҳам, колхозчиларнинг шахсий хўжаликларида ҳам маҳсулдор чорва молларнинг сони кўпайди.

Область колхозлари ва совхозлари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Денов, Узун, Шўрчи районларининг колхозлари ҳарбир гектардан ўрта ҳисоб блан 30 центнердан зиёдроқ пахта топширдилар.

Шу блан бирга партия ва совет органларининг қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш ишларида ҳали ҳам кўпгина камчиликлар бор. Аввало шуни айтиш керакки, ҳосилни ошириш учун ҳамма имкониятлардан фойдаланилгани йўқ. Областьдаги кўпгина колхозлар кам ҳосил олмоқдалар. Пахтачилик соҳасидаги фан муваффақиятлари ва илғорлар тажрибасини ёйиш ишлари яхши ташкил қилинмаётир.

Областьда пахтачиликни янада ривожлантириш перспективалари жуда катта. Биз ўз ресурсларимизни ва имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, 1955 йилда мамлакатга ўтган йилдагига қараганда пахтани 50 минг тонна кўпроқ беришга қарор қилдик. Шу муносабат блан колхоз ва совхозларда катта ирригация-мелиорация ишларини бажаришга тўғри келади.

Пахта йилдан-йилга кўпроқ етиштирилаётганлиги натижасида колхозларнинг даромадлари, шунингдек бўлинмас фондлари ҳам кўпаймоқда. Бу эса, уларнинг сув хўжалик қурилишига катта-катта маблағ ажратишларига имкон бермоқда. Область колхозлари Учқизил сув омборини қуришга 30 миллион сўм ажратдилар. Колхозлараро катта гидроэлектростанция қуришга киришамиз. Бунинг учун 20 миллион сўм сарфланади.

Сурхондар'ё областини ингичка толали пахта етиштирадиган катта базага айлантириш учун бутун кучимизни сарф қиламиз.

Наманган области, Тўрақўрғон районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг раиси ўртоқ **Мирзааҳмедов** сўзга чиқиб, бу колхоз а'золарининг 1400 гектар ерга пахта экаётганликларини ва ҳар йил мўл ҳосил олаётганликларини гапириб берди. Бу йил колхоз ҳарбир гектардан пландаги 34,2 центнер ўрнига 36 центнердан пахта олди. Пахта ҳосилининг 95 проценти отбор ва биринчи сортга топширилди. Колхоз а'золари тайёрлаш пунктига қўшимча равишда яна 700 тонна пахта топширишга қарор қилдилар.

Колхозда қатор ораларини торайтириб чигит экиш кенг қўлланилмоқда. Қатор оралари 60x45 ва 60x30 сантиметр схемаси бўйича чигит экилган участкаларда пахтадан мўл ҳосил олинди. «Қизил Ўзбекистон» қишлоқ хўжалик артели келгуси йилда бу йилгига қараганда ҳам кўпроқ ерга чигитни қатор ораларини торайтириб экишни мўлжалламоқда.

Озарбайжон ССР Карягин район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Агаев** сўзга чиқиб, районда пахта экаётган 27 колхознинг ҳаммаси меҳнатни тўғри ташкил қилиш, МТС техникасидан моҳирлик блан фойдаланиш натижасида пахта тайёрлаш давлат планини бу йил муддатидан олдин, 11 сентябрьда бажарди,—деб айтди. Кўпгина колхозлар ҳарбир гектардан ўрта ҳисоб блан 38—43 центнердан пахта олдилар. Илғор бригадалар яна ҳам катта муваффақиятларга эришиб, ҳарбир гектаридан 50—60 центнердан пахта топширдилар.

Қардош Ўзбекистон пахтакорлари блан социалистик мусобақа планни бажаришда катта роль ўйнади. Районимиздаги қишлоқ хўжалик артельлари 1947 йилдан бери Ўзбекистон ССРнинг Янгийўл районидаги колхозлар блан мусобақалашиб келмоқдалар ва бу традицион мусобақа ажойиб натижалар бермоқда.

Ўртоқ Агаев айтдики, қардош республикаларнинг пахтакорлари блан бундан буён ҳам мустаҳкам ижодий алоқада бўлиб туриш, тажрибаларни олмошиш, совет агротехникасининг янги усулларини пахтачиликда дадиллик блан жорий қилиш зарур.

Наманган область партия комитетининг секретари ўртоқ **Нуриддинов** сўзга чиқиб айтдики, область партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ғўзанинг ривожланишидаги қолоқликни тугатиш ва пахта тайёрлаш сур'атларини тезлатиш учун бу йил мавжуд моддий-техника ва меҳнат ресурсларини тўла равишда сафарбар қилаолмадилар.

Ҳозирги вақтда ишларни жадаллаштириб, ҳосилнинг ҳаммасини териб олиш ва давлатга топшириш учун чоралар кўрилмоқда.

Ўртоқ Нуриддинов область қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда катта камчиликлар борлигини айтиб берди. Кейинги саккиз йил ичида колхозлар ҳаммаси бўлиб 18 минг гектар ер ўзлаштирдилар, пахта майдони эса 29 минг гектар кенгайтирилди. Пахта майдони беда экиш ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини экиш планининг бажарилмагани ҳисобига кенгайтирилди. Боғ ва токзорлар, сабзавот-полиз экин майдонлари лозим бўлган даражада кенгайтирилмаётир. Анчагина ерларга олмошлаб экиш жорий қилинмасдан 15—20 йил ва бундан ҳам кўпроқ вақтдан бери пахта экилмоқда.

Бу йил область колхозлари шу камчиликларни йўқотиш йўлида биринчи қадам қўйдилар. 11 минг гектар қўриқ ва партов ерлар очилиб, ишга солинди.Броқ, бу асло етарли эмас.

Кейинги йилларда Наманган областида бирқанча катта ирригация иншоотлари қурилди. Броқ, мелиорация ишлари плани қониқарсиз бажарилмоқда. Уйчи, Наманган ва Норин районларидаги колхозларда бу иш айниқса ёмон аҳволда. Мелиорация ишларини бажаришда қўл меҳнати ҳали ҳам кўп сарф қилинмоқда. Республика саноати кичикроқ экскаваторлар ишлаб чиқаришни кенгайтириб, МТСларга юбориши зарур, токи МТСлар колхозлар блан шартномалар тузиб ва колхозларнинг маблағлари ҳисобига колхозлараро ва колхозлар ичидаги ирригация тормоқларини тозалаб берадиган бўлсинлар.

Бу йил область колхозлари 16 минг гектар ерга чигитни квадрат шаклда уялаб экдилар. Бу ажойиб агротехника усули келгуси йилда область колхозларида ва совхозларида кенгроқ қўлланилади.

Пахтачиликни комплекс равишда механизациялашда бурилиш ясайдиган усулни, я'ни чигитни квадрат шаклда уялаб экиш ва ғўза қатор ораларини кўндалангига ишлаш усулини кенг қўллаш ва областимиз меҳнаткашларининг юксак сиёсий руҳ блан меҳнат қилаётганликлари пахтанинг ялпи ҳосилини кўпайтириш, шунингдек қишлоқ хўжалигининг бошқа тормоқларини юксалтириш учун гаров бўлади.

Тожикистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг бош агрономи ўртоқ **Фирсов** минбарга чиқади. У бундай деди:

— Тожикистон ССР пахта етиштиришни янада кўпайтириш ва унинг ҳосилини ошириш соҳасида бирмунча муваффақиятларга эришди. Пахтачилик илғорлари томонидан агрономлар ва илмий-текшириш муассасалари ходимлари блан ижодий ҳамкорлик қилиб, республика партия ташкилотларининг доимий ёрдами блан ишлаб чиқилган янги агротехника бу муваффақиятларга эришишни та'минлади.

Ленинобод областидаги пахтачилик илғорлари қатор ораларининг энини торайтирдилар, бунинг натижасида 1 гектар ердаги қаторнинг узунлиги ғўза қатор оралари 60 сантиметр бўлган жойларда 2300 метр ва ғўза қатор оралари 45 сантиметр бўлган жойларда 7900 метр кўпайди. Қатордаги ҳарбир уяда бир тупдан ғўза қолдирилганида ва уларнинг ўртасидаги оралиқ оптимал масофада бўлганида 1 гектардаги ғўза тупларининг сонини қатор оралари 70 сантиметр бўлганидагига қараганда қатор оралари 60 сантиметр бўлган жойларда 10—15 минг туп ва қатор оралари 45 сантиметр бўлган жойларда 20 — 30 минг туп кўпайтириш мумкин.

Ҳарбир гектар ердаги ғўза тупларининг сони кўпайтирилганлиги натижасида суғориш ва озиқлантиришнинг одатдаги тартибларини ўзгартиришга, сўнгра эса агротехника системасини ҳам ўзгартиришга сабаб бўлди. Энди ғўзаларни биринчи суғориш шоналаш даврида ўтказиладиган бўлди. Кучсиз ва сув тез сингиб кетмайдиган ерларда ғўзаларни биринчи суғориш шоналаш даври бошланганда ўтказилади, унумдор ерларда эса ғўзалар ялпи шоналаётган пайтда суғорилади, ба'зан эса иккинчи сув ҳам қатор оралари 45 сантиметр бўлган жойларда камайтирилган норма блан 1 гектар ерга 500—600 кубометр миқдорида эгат орқали берилади. Ҳаво қизиб кетган даврда ғўзалар қийғос гуллаб, мева тугаётган пайтда ғўзанинг ер устидаги қисми сувни ва озиқ моддаларни тежаб сарфлайди, унинг кўп томир ёйган илдизлари эса ўсимликни намлик ва озиқ моддалари блан яхши та'минлаб туради, тугунча ва шоналарнинг тўкилишини камайтиради.

Ғўзани минерал ўғитлар блан озиқлантириш системасининг ўзгартирилганлиги ҳам янги агротехниканинг муҳим қисмидир. Республика колхозлари ғўзани тўрт мартагача озиқлантирадиган бўлдилар: ғўза 2—4 барг чиқарган вақтда биринчи марта аммиак селитра камроқ миқдорда, я'ни ҳарбир гектарга кўп деганда 50—70 килограммдан солинади. Ғўзалар шоналаётган пайтда иккинчи марта ва гуллай бошлаган пайтда учинчи марта озиқлантирилади. Бу пайтда азотли ўғитларни кўпроқ миқдорда бериш керак. Ғўзалар қийғос гуллаган пайтда тўртинчи марта озиқлантирилиб, камроқ миқдорда азотли ўғитлар солинади. Ҳар сафар озиқлантирган вақтда азотли ва фосфорли ўғитларни чириган гўнг блан аралаштириб солиш керак. Биринчи ва охирги озиқлантириш вақтида фосфор ўғитларнинг миқдорини кўпайтириш лозим.

СоюзНИХИ ходимлари чигитни қатор ораларини торайтириб экилган вақтда ғўзани парвариш қилиш учун қўл меҳнати кўпроқ сарф бўлади, деб да'во қилган эдилар. Броқ, тажриба шуни кўрсатдики, одатдаги тартибда экилган ғўзаларни парвариш қилишга қанча меҳнат сарф қилинса, қатор оралари торайтирилган ерлардаги ғўзаларни парвариш қилишга ҳам тахминан шунча меҳнат сарф бўлади, ғўза қатор ораларини ишлаш яхши машиналаштирилган хўжаликларда эса пахта етиштириш учун сарф бўлаётган меҳнат кунлари йилдан-йилга камайиб бормоқда.

Пахтачилик бўйича Давлат конструкторлик бюросининг бошлиғи ўртоқ **Депта** сўзга чиқиб, бундай деди: Квадрат шаклда уялаб экиш усули қишлоқ хўжалик практикасида кенг қўлланаётган ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалик машинасозлиги саноатининг конструкторлари ва ходимлари олдида турган вазифа квадрат шаклда экилган ғўзаларнинг торайтирилган қатор ораларини ишлашга мослаштирилган машиналар конструкциясини қисқа муддат ичида тайёрлаб беришдан иборат.

Чигитни 60x60 сантиметр оралиқда квадрат қилиб экиш, шунингдек чигитни 60x45 сантиметр оралиқда тўғрибурчак қилиб экиш учун СПГ — 4 маркали сеялка яхши иш беради. Шу сеялка блан чигит экилган жойлардаги ғўза қатор ораларини узунасига ва кўндалангига бемалол ишлаш мумкин. Бу сеялка чигитни жуда тежаб экади, чигитни уяга ғуж қилиб жойлаб, унинг устини тупроқ блан яхшилаб ёпиб кетади. «Ўзбексельмаш» заводи шу сеялкаларни ишлаб чиқариш учун ҳозир тайёргарлик кўрабошлади ва чигит экиш мавсумигача камида 2 минг та сеялка ишлаб чиқариши лозим.

60x60 сантиметрли квадратни НКУ—2,8 маркали культиватор блан культивация қилиш мумкин. «Чирчиксельмаш» заводи НКУ-2,8 культиваторига қўшимча детальлар ва узеллар тайёрлайди, шундан кейин бу культиватор қатор оралари 45 сантиметр бўлган ғўзаларни кўндалангига культивация қилиб бериши мумкин бўлиб қолади. «Чирчиксельмаш» заводи чиқараётган чеканка машинаси қатор оралари 60 сантиметр бўлган ғўзаларни чеканка қилиш учун мослаштирилди.

Ҳозирги вақтда «Ўзбексельмаш» заводи ишлаб чиқаришга киришаётган ОУН—4 маркали янги пуркагич-чанглагич машина қатор оралари 60 сантиметр бўлган ғўзаларга дори сепиш учун мўлжалланади. Қишлоқ хўжалигида ишлатилаётган ОДН машиналари қатор оралари 60 сантиметр ғўзаларга дори сепадиган қилиб қайтадан ишланиши мумкин. ОДН машиналари мана шу мақсадга мўлжаланиб ўзгартирилди, синаб кўрилди ва ма'қулланди.

* * *

20 ноябрь эрталабки мажлисда Тожикистон ССР Ленинобод районидаги Ворошилов номли колхознинг раиси ўртоқ **Уринхўжаев** биринчи бўлиб сўзга чиқди.

Ворошилов номли колхоз республиканинг кўптормоқли йирик хўжаликларидан биридир. Бу йил колхоз 2408 гектар ерга пахта экди, 5000 гектарга яқин ерга эса дон, 350 гектар ерга сабзавот ва картошка экди. Бундан ташқари, колхознинг 1000 гектар токзори бор. Колхозда чорва моллари учун яхши бинолар, сабзавот ва цитрус ўсимликлари етиштириш учун парниклар ҳамда бошқа хўжалик бинолари қурилган. Илғор совет агробиология фанининг муваффақиятлари ва қишлоқ хўжалик илғорларининг тажрибалари колхоз далаларида кенг қўлланилмоқда. Бу колхозда экиш қисқа муддатларда ўтказилмоқда, ўғит ўз вақтида солинмоқда, суғориш, чеканка ва қишлоқ хўжалик экинларининг зараркунандаларига қарши кураш ҳам ўз вақтида ўтказилмоқда. Колхоз ўзига керакли уруғликни ўзи етиштирмоқда. Бунинг натижасида кейинги беш йил мобайнида колхоз ҳарбир гектардан камида 35 центнердан пахта олмоқда.

Бу колхозда 15 агроном бор. Булар агрономия тадбирларининг ҳаммасини сифатли қилиб ўтказишни та'минламоқда, совет агробиология фанининг муваффақиятларини пропаганда қилмоқда. Колхоз зоотехниклари, ветеринария фельдшерлари, ер тузучилари ва энтомологлари катта иш қилмоқда. Шуларнинг ва МТС мутахассисларининг ёрдами блан кўпгина бригадаларнинг бошлиқлари ва колхозчилар уч йиллик агрозоотехника мактабини тамомладилар. Колхоздаги агро-химия лабораторияси мўл ҳосил етиштиришда катта роль ўйнамоқда.

Экинларни парвариш қилишда механизмлардан кенг фойдаланиш пахта етиштириш учун сарф бўладиган меҳнат кунларини камайтиришга имкон бермоқда. 1 центнер пахта етиштириш учун 1952 йилда 12 меҳнат куни сарф қилинган эди, 1953 йилда эса 8,9 меҳнат куни сарф қилинди. Айрим бригадалар яна ҳам яхшироқ натижаларга эришдилар.

— Туркманистон пахтакорлари, — деди Туркманистон ССР Кўнаурганч районидаги «Большевик» колхозининг раиси ўртоқ **Кўкабоев**, — партиянинг қишлоқ хўжалигининг ҳамма тормоқларини янада кескин равишда юксалтиришга қаратилган қарорларини жуда катта ғайрат блан амалга оширмоқдалар. Колхозимизнинг а'золари ҳосилни ошириш ва янги ерларни ўзлаштириш йўли блан пахта етиштиришни йилдан-йилга кўпайтирмоқдалар.

Кенгашда сўзга чиққан ўртоқларнинг ҳаммаси чигитни квадрат шаклда уялаб экиш усулини кенг жорий қилиш кераклигини айтдилар. Бизнинг колхоз пахтакорлари ҳам бу ажойиб агротехника усулини амалда қўлланмоқдалар. Биз бу соҳада фақат муваффақият қозонишимизга ишонамиз.

Сурхондар'ё область, Денов районидаги Охунбобоев номли колхознинг раиси ўртоқ **Келдиев** кенгаш қатнашчиларига айтдики, колхоз бу йил 700 гектар ерга пахта экиб мўл ҳосил етиштирди, ҳарбир гектардан 42 центнердан пахта олди. Колхоз пахта тайёрлаш давлат планини муддатидан олдин бажарди. Топширилган пахтанинг деярлик ҳаммаси отбор ва биринчи сортга қабул қилинди.

Кенгаш қатнашчилари томонидан узоқ ва давомли қарсаклар блан кутиб олинган КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Н. С. Хрушчев** катта нутқ сўзлади. У, мамлакатимизда пахтачиликни янада юксалтиришнинг муҳим масалаларига муфассал тўхталиб, пахтачиликда механизациядан кенг фойдаланиш ва социалистик деҳқончилик маданиятини кескин равишда оширишга алоҳида э'тибор бериш зарурлигини уқтириб ўтди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев колхозлар, совхозлар ва МТС кадрларининг малакасини ошириш, кишилар блан кун сайин ишлаш, уларни сиёсий жиҳатдан тарбиялаш партия ташкилотларининг энг муҳим вазифасидир, деб та'кидлади.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўз нутқининг анчагина қисмини Ўрта Осиё республикаларида чорвачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантириш масалаларига бағишлади.

Кенгаш қатнашчилари Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Озарбайжон ва Арманистон республикаларининг ҳамма колхозчиларига, совхоз, МТС ишчиларига ва қишлоқ хўжалик мутахассисларига қарата Мурожаат қабул қилдилар. (ЎзТАГ).

Суратда: Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан Тошкентда бўлиб ўтган кенгаш қатнашчиларининг бир группаси Алишер Навоий номли опера ва балет театри фойесида ташкил этилган виставкани томоша қилмоқда.

И. Душкин ва Қ. Розиқов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси)

Совет артиллерияси куни

Генерал-майор В. ЗУБОВ.

Бундан ўн йил илгари СССР Олий Совети Президиумининг Фармони блан артиллерия Кунини байрам қилиш белгиланган эди. Бу умумхалқ байрами ўтган урушнинг жуда муҳим саналарининг бири бўлган кунда, я'ни Сталинградни қаҳрамонона ҳимоя қилган совет қўшинларининг қарши ҳужумга ўтган кунида байрам қилинади. Бу қарши ҳужум натижасида гитлерчиларнинг 330 минг кишидан иборат гуруҳи тамомила тор-мор қилинган эди.

Бу йил совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари артиллерия Кунини Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг тарихий қарорларини, я'ни давлатимиз қудратини янада мустаҳкамлашга, социалистик экономика ва маданиятни янада юксалтиришга, меҳнаткашларнинг моддий ва маданий ҳаёти даражасини ҳартомонлама оширишга қаратилган қарорларини амалга ошириш учун курашда янгидан-янги ютуқлар қўлга киритилган бир шароитда нишонламоқда. СССР меҳнаткашлари партия ва ҳукумат томонидан ишлаб чиқилган хўжалик ва маданий қурилиш программасини зўр ғайрат ва юксак ватанпарварлик блан амалга оширмоқдалар. Тинч ижодий меҳнат блан банд бўлган совет халқи ер юзининг ҳамма халқлари блан тинч ва дўст бўлиб яшашга интилмоқда. Броқ, шу блан бирга, совет кишилари реакцион империалистик кучларнинг янги жаҳон урушини очишга, СССР ва халқ демократияси мамлакатларига қарши ҳарбий юриш бошлашга интилаётганликларини э'тиборга олмасдан қолаолмайдилар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати халқлар учун улуғ ва муқаддас бўлган тинчлик ишини сақлаш ва ҳимоя қилиш блан бир вақтда Ватанимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга зўр э'тибор бериб, тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар.

Коммунистик партия томонидан ташкил қилинган ва тарбияланган, социалистик давлатнинг душманларига қарши олиб борилган жангларда чиниққан, биринчи даражали жанговар техника блан қуролланган СССР Қуролли Кучлари совет кишиларининг тинч меҳнатини қўриқлаб турипти. СССР Қуролли Кучларининг таркибий қисми бўлган совет артиллерияси ўзининг шонли жанговар тарихига эга. Артиллерия рус қуролининг 570 йилдан буён мавжуд бўлган энг эски турларидан биридир.

Олти аср давомида рус халқи четэл босқинчиларига қарши бирнеча марта озодлик ва адолатли уруш олиб борди. Бу урушларда артиллерия катта роль ўйнади.

Совет артиллериясининг биринчи қисмлари 1917 йил октябрьдаги қуролли қўзғолон кунларида юзага келди. Шундай қисмларнинг бири бўлган батарея 24 октябрьда Петроград металл заводининг ишчилари томонидан барпо қилинган эди. Бу батарея Нева бўйига жойлашиб, Смольнийни ҳимоя қилган эди, партиямиз Марказий Комитети Смольнийдан туриб қуролли қўзғолонга раҳбарлик қилган эди.

Ишчилар ва деҳқонларнинг дун'ёда биринчи давлатини ҳимоя қилишга да'ват қилинган ёш Совет Армиясининг пиёда, кавалерия ва бошқа қисмлари блан бир қаторда артиллерия қисмлари ҳам ташкил қилинган эди. Коммунистик партия ва Совет ҳукумати артиллерия қурол-яроғини ишлаб чиқариш ва артиллериянинг командир кадрларини тайёрлаш соҳасидаги қийинчиликларни муваффақиятли равишда бартараф қилдилар. Армия гражданлар уруши фронтларида муқаррар равишда йўқотишларнинг бўлганлигига қарамай, артиллерия қурол-яроғини йилдан-йилга кўпроқ олиб турди. Четэл интервентлари ва ички контрреволюциянинг кўп сонли қўшинларига қарши олиб борилган кураш вақтида ишчи ва деҳқонлар орасида тўрт мингга яқин малакали артиллерячи-командир тайёрланган ва фронтга жўнатилган эди.

Гражданлар уруши ғолибона тамом бўлгандан кейин, Коммунистик партия мамлакатимиз меҳнаткашларининг тинч қурилиш ишини ташкил қилиб, Совет давлати Қуролли Кучларини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш ишига э'тиборни сусайтирмади. Бу ишда энг муҳим вазифалардан бири душманнинг жуда кўплаб авиацияси ва танкига қарши кураш олиб бораоладиган кучли хозирги замон артиллериясини вужудга келтиришдан иборат бўлди.

Социализмнинг кучли моддий-техника базаси вужудга келтирилган урушдан илгариги бешйилликлар даврида мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш учун зарур бўлган барча шарт-шароитлар яратилган эди. Биринчи ва иккинчи бешйилликлар даврида қўшинларнинг ҳамма турларини қайта қуроллантириш блан бирга, бизнинг артиллериямизнинг қуроллари ҳам тубдан ўзгарди. Бизнинг армиямиз артиллерия тўпларининг янги хилларини — зенит, танк ва танкка қарши тўпларни олабошлади. Дивизион артиллериясининг сифати яхшиланди, катта ва алоҳида кучга эга бўлган тўплар пайдо бўлди. Артиллерия тўплари от ўрнига механизм воситалари блан ташиладиган бўлди. Артиллериячилар разведка қилиш ва ўтни бошқариш учун биринчи даражали асбоблар блан та'минланди. Талантли конструкторлар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари В. Г. Грабин, Ф. Ф. Петров, Б. И. Шавирин ва бошқалар илғор совет фани ва техникаси ютуқларидан фойдаланиб, артиллерия тўпларининг мисли кўрилмаган турларини яратдилар.

Совет ҳарбий фани ҳамавақт қўшинларнинг ҳамма турларини гармоник равишда ривожлантиришни талаб қилади. Совет ҳарбий фани авиация ва танкка алоҳида э'тибор бериб, ҳозирги замон урушида артиллериянинг ролини камситадиган буржуа ҳарбий назариясини қат'ий равишда рад қилади. Бунинг натижасида Совет Армияси иккинчи жаҳон урушида иштирок қилган барча армияларга қараганда энг қудратли артиллерияга эга бўлди.

Социализм мамлакатининг душманлари артиллериямиз қақшатғич зарбасини бирнеча марта ўз бошида синаб кўрди. Артиллерия Хасан кўли ва Халхин-Гол дар'ёси бўйида япон империалистларини тор-мор келтиришда қатнашди. 1940 йилда Карель бўйинида «Маннергейм линияси» истеҳкомини вайрон қилиб ташлади.

Совет артиллериясининг буюк жанговарлиги айниқса Улуғ Ватан уруши йилларида намоён бўлди. Артиллериячилар СССР Қуролли Кучларининг бошқа жангчилари каби гитлерчи босқинчиларга қарши олиб борилган жангларда ўзларини Ватаннинг жасур ва моҳир ҳимоячиси эканликларини кўрсатдилар, севикли Ватан шарафига, бутун прогрессив кишилик шарафига кўпгина жанговар қаҳрамонликлар кўрсатдилар. Совет артиллерияси урушнинг ҳамма этапларида ва жанговар ҳаракатларнинг ҳамма кўринишларида душман танкларига, авиациясига ва жонли кучига жуда катта талофот етказдилар.

Ленинград фронтининг қаҳрамон артиллериячилари душманнинг Европанинг ҳамма еридан келтирилган ва узоққа отар тўплар блан тўла қуроллантирилган кучли артиллерия группаси блан икки ярим йилга яқин кураш олиб бордилар. Севастопольни ҳимоя қилишда артиллериячиларимиз денгизчилар ва бошқа хил қўшинларнинг жангчилари блан биргаликда гитлерчиларга оғир талофот етказдилар. Улуғ Ватан урушининг биринчи давридаги шиддатли жангларда совет артиллерияси Киев, Минск, Ленинград, Москва, Воронеж, Сталинград остоналарида ва бошқа жангларда душманнинг юз минглаб солдат ва офицерларини қириб ташлади. Бу жангларда артиллерия ҳаққоний равишда Совет Армиясининг муҳим зарбдор кучи номини олди.

СССР Қуролли Кучлари уруш давомида душманнинг жуда ҳам мустаҳкамланган ва кетма-кет қурилган жуда зўр мудофаа истеҳкомларини ёриб ўтиб, кўпгина қарши ҳужум қилиш операцияларини олиб бордилар. Совет артиллерияси бу истеҳкомларни тор-мор қилишда ҳал қилучи роль ўйнади. Урушнинг сўнгги икки йили давомида қўшинларимиз зарба бераётган томонларда артиллериянинг зичлиги шу қадар катта эдики, фронтни ёриб ўтиш участкасининг ҳарбир километрига одатда 200—300 тўп ва миномёт тўғри келган эди.

1945 йил бошларида СССР Қуролли Кучлари Болтиқ денгизидан тортиб Карпат тоғларигача чўзилган ҳамма фронтда душманга мисли кўрилмаган даражада қаттиқ зарба берди. Бирнеча йиллар давомида қурилган душман истеҳкомлари 1200 километр узунликдаги фронтда тормор қилинган эди.

Совет артиллерияси Улуғ Ватан урушида фақат артиллерия қуролининг юқори сифатда бўлганлиги учунгина эмас, балки даставвал совет артиллериячиларининг кўрсатган қаҳрамонлик ва жасорати сабабли жуда катта ютуқларни қўлга киритди. Ватанимиз душманларига қарши олиб борилган шиддатли жангларда артиллериячилар ва минамётчилар мисли кўрилмаган қаҳрамонлик ва жасорат кўрсатдилар. Улар Москва ва Сталинград остоналарида олиб борилган шиддатли жангларда, Курск ярим доирасида ва бошқа жангларда кўпгина қаҳрамонлик кўрсатдилар. Коммунистлар ва комсомоллар барча жангларда ҳамавақт қаҳрамонлик намуналарини кўрсатиб келдилар.

Сержант И. Ермак Кавказ тоғи этакларида 76 миллиметрли тўп расчётининг командири вазифасида ўзининг жанговар йўлини бошлади. У, Курск ярим доирасида жанг қилди, ўзининг тўпи блан биринчилар қаторида Белгородга ёриб ўтди, душманнинг ўраб олинган Корсунь-Шевченко ва Ясско-Кишинев группировкаларини тормор қилишда иштирок қилди.

Старший сержант Родионовнинг қўмондонлиги остидаги 76 миллиметрли тўп расчети бошқа минглярча расчётлар блан бирга душманнинг Одердаги мустаҳкамланган мудофаа истеҳкомларини ёриб ўтишда, шунингдек Берлинни қўлга киритиш вақтида душманга қақшатғич зарба берди. Бу тўп бутун уруш давомида 6204 километр жанг йўлини босиб ўтди ва душманга қарши 3969 снаряд — ўқ узиб, душманнинг 33 танкини, 21 ўзиюрар тўпини, 77 пулемётини, 14 тўпини, 17 миномётини, 74 автомашинасини ва 752 солдат ҳамда офицерини ер блан яксон қилди.

Совет артиллериячилари бўлган генерал ва офицерлар Улуғ Ватан уруши давомида кўплаб артиллерияларни бошқаришнинг, ўқ узиш ва бошқа тур қўшинлар блан биргаликда ҳаракат қилишнинг энг ажойиб намуналарини кўрсатдилар. Улар тўп отиш ишининг чинакам моҳирлари эканликларини намоён қилдилар. Юз минглярча артиллериячилар гитлерчи босқинчиларга қарши кураш олиб борилган йилларда жангда кўрсатган мардликлари ва қаҳрамонликлари учун Совет Иттифоқининг орден ва медальлари блан мукофотланганлар. 1677 артиллериячи ва миномётчига Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилган; буларнинг кўпчилиги коммунистлар ва комсомоллардир.

Гражданлар уруши йилларида зўр шуҳрат қозонган қўшин бошлиғи В. И. Чапаев дивизиясида артиллерияга қўмондонлик қилган Совет Иттифоқи Қаҳрамони артиллерия генерал-полковниги Н. М. Хлебников, шунингдек октябрьдан кейинги авлод офицерлари, масалан, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлган А. П. Шилин каби кекса авлоддан бўлган артиллериячилар қаҳрамонларнинг шонли оиласини ташкил қиладилар.

Улуғ Ватан уруши давомида совет халқи ўз жангчиларини барча зарур нарсалар блан та'минлаб турди, социалистик саноат эса, фронтга биринчи даражали артиллерия қуроллари ва ўқ-дориларни етарли даражада етказиб бериб турди.

Ҳозир, урушдан кейинги даврда, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати амалга ошираётган актив ва мустаҳкам тинчлик сиёсатига қарама-қарши суратда ба'зибир мамлакатларнинг агрессив доиралари Америка Қўшма Штатлари бошчилигида очиқдан-очиқ янги жаҳон уруши тайёрлаётган бир вақтда биз мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашимиз кераклигини ҳамда унинг чегаралари хавф-хатардан ҳоли бўлиши кераклигини асло унутмаймиз.

Совет кишиларининг саноат, фан ва техника тараққиётида эришган сўнгги энг янги муваффақиятлари Совет Армияси қўшинларининг барча турларини, шу жумладан артиллерияни ҳам янада юқорироқ жанговар хусусиятларга эга бўлган янги қурол-яроғ блан та'минлашга имкон берди. Артиллериямиз ҳозирги вақтда ўзининг ўт очиш қудратини анчагина оширди ва урушдан кейинги даврнинг янги ютуқларини ҳисобга олганда ҳам ҳозирги замон уруши талабларига тўла жавоб бераолади. Бу ҳол ҳозирги замон жангида артиллериянинг роли ва аҳамиятини оширди ва қисмлар ҳамда бўлинмалар олдига жанговар тайёргарлик соҳасида янада мураккаброқ вазифалар қўйди.

Ҳозир совет артиллериячиларининг сафлари комсомол ва комсомол бўлмаган ёшлар блан кенгайиб бормоқда. Артиллерия билим юртларига ўрта ма'лумотли ёшлар олинган бўлиб, бу ёшлар ҳозирги замон мураккаб артиллериясини ва уни бошқариш воситаларини муваффақиятли равишда ўзлаштириб олишга тўла қобилиятлидирлар. Бу эса артиллерия қисмларининг офицерларига ва сержант-артиллериячиларига ҳамда партия ва комсомол ташкилотларига жиддий мажбуриятлар юклайди. Шунга эришиш зарурки, ёшлар кекса хизматчилар блан бирликда қисқа вақт ичида жанговар техникани мукаммал суратда эгаллаб олсинлар ва уни жангнинг ҳарқандай шароитида муваффақиятли қўллансинлар.

Бизнинг Қуролли Кучларимиз Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ғамхўрлиги туфайли меҳнаткашлар тинч ижодий меҳнатининг энг ишончли таянчи бўлиб қолганлигини СССР меҳнаткашлари жуда яхши биладилар.

Даладаги пахтани тез йиғиб олиб, келгуси йил ҳосили учун тайёргарликни кучайтирайлик!

☆

Дала ишлари намунали ташкил этилган колхозда

Бўка районидаги Каганович номли колхоз а'золари йил бўйи ҳалол меҳнат қилиб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Ўртоқ Ғ. Усмонов бошчилик қилаётган бригада а'золари 52,5 гектар пахта майдонидаги пахтани уюшқоқлик блан териб олмоқдалар. Улар ҳар гектаридан 30 центнердан пахта топширдилар ва пахта тайёрлаш йиллик планини 106 процент қилиб бажардилар. Бригаданинг илғор теримчиларидан Ш. Нажимова, Л. Муратова ўртоқлар 10—12 минг килограммдан пахта териб, шу кунларда кунлик нормани ошириб бажараётирлар.

Бригада а'золари ҳар гектар ердан жонажон Ватанимизга яна 8 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олиб, ғайрат блан меҳнат қилаётирлар. Ўртоқ Т. Ниёзов бошлиқ бригада а'золари ҳам фидокорона меҳнат қилиб, 57,5 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 28,5 центнердан ҳосил олдилар. Улар пахта далаларидаги ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай йиғиб-териб олиш учун курашиб, ҳар гектаридан яна 7 центнердан ҳосил топширишга аҳд қилдилар.

Колхоз а'золари йиғим-теримни уюшқоқлик блан ўтказиб, келгуси йил мўл ҳосили учун ҳам тайёргарлик кўраётирлар. Бирмунча гектар пахта майдони ғўзапоядан тозаланди, шудгорлаш ишлари ҳам бошланиб кетди. Колхоз а'золари даладаги ҳосилни тезда йиғиб-териб олиб, давлатга топшириш учун астойдил курашаётирлар.

П. ЛИСЕНКО.

Келгуси йил мўл ҳосили учун

Сирдар'ё районидаги «Ҳақиқат» колхозининг а'золари пахта тайёрлаш йиллик планини районда биринчи бўлиб бажариб, катта муваффақиятларга эришдилар. Ҳар гектар ердан давлатга 33 центнердан юқори сифатли пахта топширилди. Колхозда план тўлгандан кейин ҳам етиштирилган мўл ҳосилни сра нобуд қилмай йиғиб-териб олиш қизғин давом этмоқда.

Шонли республикамиз 30 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада барча пахтакорлар ва механизаторлар актив иштирок этаётирлар. Колхознинг Ш. Муллаев, Э. Турдиев, С. Холматов, Ҳ. Қодиров ўртоқлар бошлиқ илғор бригадаларининг а'золари ҳар гектар ердан давлатга яна 8—10 центнердан пахта топшириш учун курашиб, социалистик мусобақада олдинда бормоқдалар. Бу бригадаларда меҳнат яхши ташкил этилганидан ҳамма колхозчилар кунлик топшириқни ошириб адо этаётирлар.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти йиғим-теримни конвейер усулда ташкил этиб, келгуси йил мўл ҳосили учун тайёргарлик ишларини кучайтириб юборди. Пахтаси ва кўсаги йиғиб-териб олинган участкалар ғўзапоядан тозаланиб, шудгор қилинмоқда.

Пахта тайёрлаш йиллик планини бажариш арафасида турган Каганович номли, Хрушчев номли, Охунбобоев номли колхозларнинг а'золари ҳам ўз вақтида тайёрлаб қўйилган сушилка хўжалигидан унумли фойдаланиб, кунда терилган пахталарни шу куннинг ўзидаёқ қуритиб, қабул пунктига топширишга эришаётирлар.

С. ХУДОЙБЕРГАНОВ.

★ ★ ☆ ☆ ☆

ПИСКЕНТЛИ ВА'ДАБОЗЛАР

2-нчи бригада хирмони ёнида, газ сушилкаси атрофида 30 дан ошиқ одам уймалашиб юрипти. Бу ерда иккита ХЧО машинаси ва 3 та пахта териш машинаси қўйилган. Колхоз раиси ўртоқ Эгам Эшмуҳамедов кўсак чувиш машиналарининг ҳамон ишга тушмаганлигидан шикоятланади:

— Бу машинанинг МТСдан келганига 6 кун бўлди. Ҳали бирон соат ишлагани йўқ. Ремонтдан чиқардик, деб айтган эдилар. Фақат сиртини артиб, тозалаб, бўяб қўйиндилар, машинанинг муҳим қисмлари эса тузатилмаган..

Раис сўзини тамомламасданоқ, бу ерга 2-нчи МТСнинг бош инженери ўртоқ Ким келиб қолди. У, машина атрофидаги тракторчилар ва механикларни койиган бўлди. Сўнг кўсак чувиш машинасининг ремонти блан қизиқсинди, бош инженер машинани бироз текшириб чиққан бўлди-да, яна механикларга ўшқирди:

— Шу вақтгача нега ишга туширмадиларинг? Кўсакни аввал «ХЧО» дан ўтказиб, сўнг УПХ-1,5 машинаси ёрдами блан тоза пахтани чиқариб олиш керак. Сизлар бўлса ҳамон ишга киришмапсизлар...

Шу блан бош инженер ўртоқ Кимнинг «раҳбарлик» фаолияти тугади. У, Шверник номли колхозга томон йўл олди. У ерда ҳам газ сушилкаси қарийб бир ҳафтадан буён ишга туширилмай ётипти. Бу колхозда газ сушилкасини тузатиш ва ишга тушириш вазифаси ўртоқ Кимга топширилганига 10 кундан ошди.

2-нчи МТС зонасидаги колхозларнинг қайсибирига борманг, кучли техникадан, хилма-хил қишлоқ хўжалик машиналаридан фойдаланиш иши қониқарсиз аҳволда эканлигини кўрасиз.

МТС паркидан дала ишига чиқарилган тракторлар 40 процентни ҳам ташкил қилмайди. МТСда ҳайдов тракторлари ремонти тугалланган йўқ. 5 та С-80, 10 та НАТИ, 4 та КД-35 маркали трактор МТС паркидан чиқмаётир. Бунинг устига ремонт ишлари ҳаддан ташқари сусткашлик блан бормоқда. МТС раҳбарларининг қайсибири блан суҳбатлашманг, зарур қисмларнинг етишмаслигидан шикоят қиладилар. Бор имкониятларни ишга солиш, запас қисмлари бўлган тракторларни ремонтдан чиқариб, тезда дала ишига юбориш тадбирларини кўрмайдилар. Ремонт ишидаги тракторчилар учун маданий-маиший шароит ҳам яратилмаган, уй-жойлар етишмайди. Бунинг натижасида меҳнат интизоми бўшашиб кетган, ишнинг унуми паст.

МТС зонасидаги колхозларда кузги тадбирлар қандай амалга оширилмоқда? Бу зонадаги катта колхозлардан бири бўлган Жданов номли колхоздаги аҳвол характерлидир. Колхозда ҳали кузги шудгорлаш иши бошланганн йўқ. Пахтаси машина блан терилган майдонни карчовка қилиш ва ғўзапояларини йиғиб олиш учун ҳамма имконият бор, лекин МТС кучи блан шу кунгача фақат 10 гектар майдондаги ғўзапоя юлинган. 150 гектардан ошиқ экин майдонини кузги шудгор қилиш керак, шудгорлаш иши эса 12 ноябрьдагина бошланди. Ҳозир бу ерда 9 та ҳайдов трактори ўрнига фақат 2 та ДТ-54 трактори ишламоқда. Белгиланган графикка мувофиқ, ғўза карчовкасида 14 та машина банд бўлиши керак эди. 12 ноябрьдан бошлаб карчовка машинаси тиркалган 2 та трактор ишлади.

Район партия комитети ва район ижроия комитети томонидан берилган графикка мувофиқ, бу колхозда ўтган бешкунликда 204 гектардан кўпроқ экин майдони шудгор қилиниши керак эди. Бу график бажарилгани йўқ.

Юқоридаги каби фактлар 1-нчи МТС зонасидаги колхозларда ҳам учрайди. Бу МТСда 5 кун ичида 968 гектар ер, шу жумладан Сталин номли колхозда 160 гектар, Ленин номли колхозда 185 гектар, Андреев номли колхозда 125 гектар ер шудгор қилиниши керак эди. Броқ бу топшириқ бирор колхозда ҳам бажарилгани йўқ. Ленин номли колхозда кузги тадбирларни амалга ошириш иши блан ҳечким шуғулланмайди. Сталин номли колхозда эса тракторлар ишлаши учун ер тайёр эмас. Бу колхозда раҳбарлар «пахта топшириш блан бандмиз» деб баҳона қиладилар. Пахта тайёрлаш графигининг бажарилиши эса 20—30 процентдан ошмайди. Сушилкалар ҳаддан ташқари унумсиз ишламоқда. Демак, бу колхозларда пахта тайёрлаш ҳам, кузги тадбирларни амалга ошириш иши ҳам талабга мутлақо жавоб бермайди.

Пискент район партия комитети (секретари ўртоқ Х. Латипов) ва район ижроия комитети (раиси ўртоқ С. Абдуллаев) қишлоқ хўжалик иши блан шуғулланмаётирлар, деб бўлмайди. Бошқа раҳбар ўртоқлар ҳам бевосита колхоз иши блан, давлатга пахта топшириш ва кузги тадбирларни амалга ошириш иши блан бандлар. Лекин раҳбарлик ишида жиддий нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Колхоз раҳбарлари, ҳосилот советлари, агрономлар ва МТС мутахассисларидан талабчанлик йўқ. Қайси колхозга, қайси далачилик бригадасига борманг, райондан келган вакилни, колхоз правлениесидан белгиланган «жавобгар» кишини учратасиз. Лекин шу колхоз ва бригадада ишнинг унуми паст, белгиланган график мутлақо бажарилмай қолмоқда.

Яна бир жиддий нуқсон — колхозлардаги ишчи кучларнинг далачилик ишига тўла сафарбар қилинмаганидадир. Шаҳар ва район марказидан борган ёрдамчи кучларга ишониб, колхозчиларнинг бир қисми ишдан четда қолмоқда. Масалан, Ленин номли колхоздаги аҳволни олайлик. Бу колхоз а'золарини, ҳатто раҳбарларини Пискент атрофида тез-тез учратиб турасиз. Далада эса ҳашарчилар ишламоқда. Колхозчиларни дала ишига тўла жалб қилиш ва меҳнат унумини ошириш блан ҳечким қизиқмайди.

2-нчи МТС зонасидаги колхозларда ҳаммаси бўлиб 51 тоннага яқин пахта сушилкада қуритилди. Бу иш блан банд бўлган колхозчилар сони 200 дан ошади. МТС директори ўртоқ Ваксман сушилка хўжалиги блан бевосита ўзи шуғулланаётганлигини айтади, лекин унинг раҳбарлик фаолияти кабинетда туриб, телефон орқали кўрсатмалар беришдан нарига ўтмаётир.

Пискент районида пахтачилик соҳасидаги, айниқса пахта тайёрлаш ва кузги тадбирларни амалга оширишдаги вазифалар уюшқоқлик блан бажарилмаётир. Бригада бошлиқлари колхоз раҳбарларига «ишни тузатамиз» деб ва'да берадилар. Райондан келган вакиллар ҳам колхоз раҳбарлари блан бирgalikда район партия комитетига ёки район ижроия комитетига «камчиликларни тузатамиз» деб ва'да қиладилар. Хуллас, пискентли ва'дабозлар ҳамон ўз сўзларининг устидан чиқмаётирлар, пахта тайёрлаш ишлари ҳаддан ташқари суст бормоқда, келгуси йил учун тайёргарлик кўриш жуда ачинарли аҳволга тушиб қолмоқда.

Пискент район колхозлари даладаги ҳамма ҳосилни қисқа муддатда йиғиб-териб давлатга топшириш ва кузги тадбирларни тўла амалга ошириш учун зарур бўлган барча кулайликларга эгалар. Ишчи кучи ҳам, қишлоқ хўжалик машиналари ҳам етарли. Гап — ишни тўғри уюштиришда ва конкрет раҳбарлик қилишда қолган.

Т. ОРИПОВ,
«Тошкент ҳақиқати» нинг мухбири.

ИЛҒОРЛАРДАН ЎРНАК ОЛИБ ИШЛАМОҚДАЛАР

Чиноз районидаги Каганович номли колхознинг ўртоқ М. Бобонов бошчилик қилаётган бригада а'золари кўпмингчилар ҳаракатига қўшилиб, катта муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Илғор теримчиларнинг меҳнат самаралари тақдирланиб, қимматбаҳо буюмлар блан мукофотландилар.

Бригада а'золаридан Ҳ. Мирзаева, М. Имомова, Г. Оббозова ўртоқлар 9—12 минг килограммгача юқори сифатли пахта териб, биттадан тикув машинаси ва қимматбаҳо кийимликлар блан мукофотландилар. Улар бу муваффақиятларини янада мустаҳкамлаш учун Ўзбекистон ССРнинг шонли 30 йиллиги юбилейи шарафига янги мажбуриятлар олдилар.

С. МЎМИНОВ.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1954 ЙИЛ 20 НОЯБРЬГАЧА БЎЛГАН — МА'ЛУМОТ

(процент ҳисоби блан)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Сирдар'ё	0,32	92,92	Оққўрғон	0,38	74,27
Мирзачўл	0,30	89,07	Чиноз	0,37	73,93
Верхне-волинск	0,28	88,80	Янгийўл	0,43	72,78
Оржоникидзе	0,61	86,95	Октябрь	0,52	68,80
Калинин	0,62	84,74	Оҳангарон	0,56	65,39
Юқоричирчиқ	0,62	84,63	Бекобод	0,35	65,35
Гулистон	0,29	83,76	Пискент	0,31	61,54
Қуйичирчиқ	0,90	78,57	Ўртасарой	0,36	59,38
Бўка	0,40	75,09	Ўртачирчиқ	0,53	58,67
Ховос	0,37	74,32	Паркент	0,65	58,60

Совет ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Венгрия Халқ Республикаси ҳукуматининг жавоб нотаси

БУДАПЕШТ, 18 ноябрь. (ТАСС). Бугун Венгрия Халқ Республикаси ташқи ишлар министрлигининг информация бўлими Совет ҳукуматининг 13 ноябрьдаги нотасига Венгрия ҳукуматининг жавоб нотисини э'лон қилди.

Жавоб нотасида бундай дейилади:

«Венгер халқи Совет Иттифоқининг Берлин кенгашида Европада коллектив хавфсизлик шартномаси тузиш тўғрисида тақдим этган таклифини бутун дун'ёдаги тинчликсевар халқлар блан биргаликда баланд руҳ ва умид блан табриклади. Совет Иттифоқининг Германия масаласини ва бошқа масалаларни ҳал этишга қаратилган тинчлик ташаббуси ва таклифи мустаҳкам тинчликни та'минлаш имкониятини янада кучайтирди ҳамда халқаро кескинликнинг юмшашига катта ёрдам берди.

Венгрия ҳукумати Венгрия Халқ Республикасининг ривожланишида асосий шарт Европада тинчликни ва хавфсизликни сақлашдан иборат эканлигини тушуниб, тинчлик ишига хизмат қилаётган ҳамма ташаббус ва таклифларни алоҳида э'тибор блан кузатиб турмоқда ва қизғин қўллаб-қувватлаб келмоқда.

Венгрия тарихининг сабоқлари шуни кўрсатадики, Германиянинг ҳукмронлик қилишга бўлган интилиши юз йиллар мобайнида Венгриянинг миллий мустақиллиги ва миллий маданияти ривожланишига тўсқинлик қилиб келди, кейинги вақтда эса, бир авлоднинг ҳаёти мобайнида, Германиянинг бу хил интилиши мамлакатни икки марта ҳалокатли уруш гирдобига ташлади. Венгрия Халқ Республикаси ҳукумати венгрия халқи учун қўрқинчли бўлган герман милитаризмининг тикланиш хавфи ва Австрияни зўрлик йўли блан яна Германияга қўшиш хавфи юз берганлигини назарга олиб, Германиянинг яна кучаётган агрессив ниятларига қарши гарантия вужудга келтиришга интилади.

Венгрия Халқ Республикаси ҳукумати бундан беш йил илгари Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан ва бошқа бирқанча давлатлар блан дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақида шартномалар тузган вақтда ҳам Германиянинг янги агрессиясининг олдини олиш ниятига амал қилди. Ана шу икки томонлама шартномалар блан биргаликда, Европадаги барча давлатларнинг коллектив хавфсизлик ҳақидаги шартномаси герман милитаризмининг тикланишига ва ҳарбий конфликтларга йўл қўймайдиган янги ҳақиқий гарантия бўлган бўлур эди. Венгрия ҳукумати ана шунга эришиш манфаатларини кўзда тутиб, ўз баёнотларида халқлар ўртасидаги ҳамкорликни кенгайтиришда ва Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этишда иштирок қилишни истаганлигини бирнеча марта билдирди ҳамда ўзининг бутун фаолияти блан буни исботлади.

Венгрия ҳукуматининг фикрича, Лондон ва Париж битимларининг амалга оширилиши герман милитаризмини қайтадан тиклаган бўлур эди, янги уруш хавфини кучайтирган булур эди, Европадаги жанжалли масалаларни, биринчи навбатда герман масаласини ҳал этишни қийинлаштирган бўлур эди, Европа мамлакатларининг ривожланишига тўсқинлик вужудга келтирган бўлур эди. Тинчликсевар давлатлар бунга қўл қовуштириб қараб туролмайдилар.

Шу сабабдан Венгрия ҳукумати, Совет Иттифоқи блан тамомила келишган ҳолда, Европа халқларининг ўзларига таҳдид қилаётган хавфни тугатиш мақсадида музокаралар бошлашларини ва катта ҳамда кичик халқларнинг манфаатларини кўзда тутиб, Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этишларини, я'ни зўр бериб қуролланиш ўрнига, Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этишларини зарур деб ва кечиктириб бўлмайдиган вазифа деб ҳисоблайди.

Венгрия Халқ Республикаси ҳукумати Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукуматининг таклифини қабул қилади ва ўзининг актив иштироки блан Европа халқларининг умумий мақсади бўлган тинчликка ёрдам бериш ниятида кенгашда, я'ни Москвада ёки Парижда 29 ноябрьда чақириладиган кенгашда иштирок қилишга тайёрдир.

Венгрия ҳукумати, таклиф қилинган давлатлар атом қуроли блан қуролланган қасоскор герман армияси хавфли эканлигини англаб, ўз халқларининг асл манфаатларини кўзда тутиб, ўз иштироклари блан кенгашнинг муваффақиятли ўтишига, янги урушнинг олдини олишга ва Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этилишига ёрдам берадилар, деб ишонади».

Совет ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Финляндия ҳукуматининг жавоби

19 ноябрьда Финляндиянинг Москвадаги миссияси ССР Иттифоқи Ташқи Ишлар Министрлигига 1954 йил 13 ноябрьдаги совет нотасига Финляндия ҳукуматининг қуйидаги жавобини юборди.

«Финляндия миссияси Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Ташқи Ишлар Министрлигига ўзининг ҳурматини изҳор қилади ва СССР ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига жавобан Финляндия Ҳукуматининг топширувига биноан қуйидагини билдириш шарафига муяссардир.

Финляндия ҳукумати халқаро тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган ҳарбир ташаббусни ва тадбирни қониқиш блан табриклайди. Шу сабабли Финляндия Ҳукуматининг СССР Ҳукумати таклиф этган кенгашнинг чақирилишига ижобий муносабатда бўлмаслиги мумкин эмас.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мақсадлари ва принципларига мувофиқ равишда, умумевропа хавфсизлиги системасида ҳамма катта ва кичик давлатларни, уларнинг жамоат ва давлат тузуми қандай бўлишидан қат'ий назар, қатнаштиришга асосланган бу системани вужудга келтириш йўли блан Европада тинчликни та'минлаш тўғрисида СССР Ҳукумати нотасида баён қилинган таклифни Финляндия Ҳукумати ижобий руҳда кўриб чиқишга тайёрдир.

Ана шу нуқтаи назарга асосланиб, Финляндия Ҳукумати юқоридаги абзацда тилга олинган асосда ўтказиладиган кенгашда, я'ни таклиф этилган давлатларнинг умумий кенгашига қатнашишга тайёр эканлигини билдиради». (ТАСС).

Совет—Мўғулистон савдо музокараларига доир

Ўзаро моллар етказиб бериш тўғрисида СССР блан Мўғулистон Халқ Республикаси ўртасида 1950—1954 йиллардаги давр учун тузилган бешйиллик Битимнинг муддати бу йил тамом бўлиши ва бу Битимнинг ҳар иккала томон учун яхши натижалар блан бажарилганлиги муносабати блан ўзаро моллар етказиб бериш тўғрисида янги Битим тузиш ҳақида Ташқи савдо министрлиги блан Мўғулистон Халқ Республикасининг Савдо Делегацияси ўртасида Москвада музокаралар олиб борилди.

Дўстона ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган бу музокаралар 1955—1957 йилларда, я'ни Мўғулистон Халқ Республикаси халқ хўжалигини ривожлантириш иккинчи бешйиллик планининг қолган даврида ўзаро моллар етказиб бериш тўғрисида шу йил 19 ноябрьда Битим имзоланиши блан муваффақиятли равишда тугади. Шу блан бир вақтда 1955 йилдаги товар обороти тўғрисида Протокол ҳам имзоланди.

Янги савдо Битимида Совет Иттифоқидан Мўғулистон Халқ Республикасига унинг учун зарур халқ исте'моли молларини, шунингдек қишлоқ хўжалик машиналари ва асбобларини, автомашиналарни етказиб бериш Мўғулистон Халқ Республикасининг чорвачилигини, транспортини ва бошқа халқ хўжалик тармоқларини ривожлантиришни та'минлаш учун ускуналар ҳамда ҳархил материалларни етказиб бериш кўзда тутилади.

Мўғулистон Халқ Республикаси эса Совет Иттифоқига жун, мўйна, чорва моллари ва гўшт, сариғ ёғ ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етказиб беради.

Битим ва Протоколни Совет томонидан —Ташқи савдо министри П. Кабанов, Мўғулистон томонидан—Бош министр Ўринбосари С. Лубсан имзоладилар.

ХХР БЛАН ГОЛЛАНДИЯ БИР-БИРЛАРИГА ИШЛАР ВАКИЛЛАРИ ЮБОРАДИГАН БЎЛДИЛАР

ПЕКИН, 19 ноябрь. (ТАСС). Синьхуа агентлиги хабар беради: бугун Хитой Халқ Республикаси ҳукумати блан Нидерландия корольлиги ҳукумати бир-бирларига ишлар вакиллари юбориш ҳақида битимга келдилар. Бу ҳақда тегишли музокаралар олиб борилгандан кейин шундай қарорга келинди. Музокаралар вақтида ҳар иккала ҳукуматнинг икки мамлакат ўртасидаги мавжуд муносабатларни яхшилашни истаганликлари аниқланди.

ФЕЛЬЕТОН

Мазахўрак

Ҳусанов овга чиқди, кетидан ғовға чиқди.

☆ ☆

Миқтидан келган, кулча юз, ўрта бўйли, басавлат Миржалил Ҳусанов бурнининг тепасига кўзойнагини илиб олса, яна ҳам салобатли бўлиб кетади. Агар башанг кийинса борми, савлатидан ҳарким ҳам ҳайиқади. Мана шу оғзи тўла олтин тишли йигит июль ойининг иссиқ кунларида Мирзачўл районига навбатдаги сафарга отланди.

Ҳусанов сафари қарийб манзилига етгач, бор маҳорати блан ишга киришиб кетди. Ўша кезларда район партия комитетининг секретари ўртоқ Укибоевнинг курортда бўлганлиги Ҳусановга жуда қўл келди. Енг шимариб телефонларни тинимсиз жиринглатабошлади. Ҳали у идорага, ҳали бу идорага, ҳали Ворошилов номли колхозга, дам ўтмай Будённий номли, Куйбишев номли колхозга телефон қилди. Районда у телефон қилмаган колхоз қолмади.

— Алло, алло... раисми, жуда соз, райком секретари ўртоқ Укибоевнинг уйидан гапираяпман. Мен ЎзТАГнинг фото мухбири Миржалил Ҳусанов бўламан. Махсус топшириқ блан сизнинг колхозингизга бормоқчиман. Кутинг...

Мана шундай дабдабали гаплардан кейин Ҳусанов районнинг Янгиовул қишлоқ советидаги Будённий номли колхозга етиб боради. Колхоз раиси Муҳат Айтбоев, бошланғич партия ташкилотининг секретари Қўйли Мамалатипов уни кутиб оладилар.

— Хўш,—деб сўз бошлади Ҳусанов,— аҳволлар... Планларнинг бажарилиши, сиёсий-тарбиявий ишлар қалай, фото-витриналарингиз борми?

Раис бу нарсалар партия ташкилотининг иши дегандай Мамалатиповга қаради. У эса бироз ийманиб:

— Фотовитринамиз йўқ, шуни ташкил этолмадик, — деди.

— Ие..., — деди Ҳусанов бирдан (ўзи партиясиз бўлса ҳам),— бундай сиёсий аҳамиятли ишларни биз коммунистлар ташкил этмасак, ким ташкил этади? Бу партия ташкилотининг катта камчилиги, бу сиёсий ишларга баҳо бераолмаслик, бу... Бу... — «Бу-бу»лар қаторлашиб кетди.

— Тўғри, ўртоқ Ҳусанов, энди ташкил этамиз, тузатамиз.

— Мана шунинг учун райком мендан илтимос қилди. Майли ёрдам берсам берай дедим. Бўлмаса ЎзТАГнинг ишлари бошимдан ортиб ётибди, вақт қаёқда дейсиз...

Гапнинг даромадини ҳам, пайровини ҳам қойил мақом қилган Ҳусановнинг бундай баландпарвоз гапларига раис блан секретарь лаққа тушдилар. Ўша замони илғорларнинг сурати олинмоқчи бўлди. Ҳусанов колхоз бухгалтери Эргаш Жўраевга «оборотний ведомость бланкасидан олиб келинг» деб буюрди. Дарҳол раиснинг «Москвич»и эшик олдида пайдо бўлди. Ҳусанов бригадаларга бориб илғорларнинг расмларини олиш учун отланди. Партия ташкилотининг секретари Мамалатипов, 1-нчи МТСнинг шу колхоздаги агрономи Аҳмаджон Мамажонов ведомостьни тўлғазишиб, «расм учун 50 сўм олдим» деб колхозчиларга қўл қўйдирабердилар. Дастлаб Ҳусанов «менга ўртасаройлилар чақириғига қўшилган минггектарчи механизаторларни кўрсатинг» деди. Унга универсалчи Эшбек Бўрибеков, бригада механиги Абдулла Файзуллаевлар рўпара қилинди. Ҳусанов минг мақом блан уларнинг расмини олди. Шундай қилиб, у, олдин илғорларнинг расмини олган бўлди. Иш қизишиб кетгач, «ҳўлу қуруғи» аралашиб кетди. Ҳусановнинг кўзига ким кўринса, расмини олиб ташлайберди. 76 кишининг расми олингач, Ҳусанов оладиган «ҳақ» 3800 сўмга етди. Броқ, колхоз кассирининг пул олиб келмаганини билган Ҳусанов «ашини» шарта тўхтатди. «пулсиз мушук офтобга чиқадими» деб туриб олди. Раиснинг боши қотди. Ниҳоят райкомнинг 1-нчи МТС зонаси бўйича инструктори ўртоқ Собировнинг «мотоцикл оламан» деб йиғиб юрган 3500 сўм пулини қарз олиб, Ҳусановга тутқазди. Қолган 300 сўм пул расм битганда бериладиган бўлди. Ҳусанов пулни чўнтагига солгач, 10 августда расмлар тайёр бўлади деб, пул олгани учун тилхат ҳам бермай, жўнаб кетди.

Ҳусанов кетгандан кейин колхозда тоза расм жанжали бўлди. 3-нчи бригада а'зоси Хадича Ўтабоева, 5-нчи бригада бошлиғи Холмурот Холжигитов сингари илғор колхозчилар расмга тушолмай қолганлари учун хафа ҳам бўлдилар. Ҳашпаш дегунча июль, август ойлари ўтиб кетди. Энди расмга тушганлар хафа бўлабошладилар. Улар «ёз ўтди, пахтамиз ҳам пишиб, терим ҳам тамом бўлай деб қолди, қачон фото-витрина битади, бу савилқолгур расм қачон тайёр бўлади» деябошладилар. Колхозда Ҳусановни бошлаб юрган партия ташкилотининг секретари Мамалатипов ҳам, агроном Мамажонов ҳам бу та'налардан кўз очалмай қолдилар. Қаерга борсалар колхозчилар улардан расмларини қистайбошладилар. Гулпария Химматиллаева, Мустафо Бакиров, Абулҳақ Бекжўраев сингари колхозчилар «Расм бўлмаса нимага қўл қўйдирасизлар...» деб икки оёқларини бир этикка тиқдилар. Правардида расм олдирганлар хафа-ю, олдирмаганлар хурсанд бўлабошладилар.

Қишлоқ советининг раиси Бекалиев блан агроном Мамажонов Ҳусанов ёзиб қолдирган «Қолган 300 сўмни шу адресга юборасизлар» деган қоғозни кўтаришиб Тошкентга келдилар. Улар Киров район Кисловодск кўча 3-нчи проездаги 24-нчи ҳовли эшигини тақиллатдилар. Ҳусанов эшикдан чиқасолиб:

— Ие келинглар, келинглар, 300 сўмни олиб келдингларми? — деб сўради дабдурустдан.

Ҳали ҳечқандай каромат кўрсатмай 3500 сўм олиб кетган безбетнинг бу саволи Бекалиев блан Мамажоновнинг энсасини қотириб юборди.

— Ўзи, расмлар тайёр бўлдими?

Доғили Ҳусанов буларнинг кайфиятини сезиб тулкилик қилабошлади.

— Тайёрлаб берамиз, катта-катта одамларнинг суратларини ҳам қотириб ишлаб берганмиз, хотиржам бўлаверинглар. Сизларникининг плёнкаси бузилиб қолипти, бунинг устига қўлимда махсус зарур топшириқлар бор. Уч-тўрт кун сабр қиласизлар-да, тез кунда битади. Колхозга ўзим бориб, тўғрилаб бераман.

— Э, бўлди, бу гапларни қўйинг. Сизни деб колхозчилар олдида роса хижолат бўлдик. Шунақа ҳам бўладими?!.

— Ие, сиз мени ким деб ўйлаяпсиз, ҳозир телефонда ўртоқ Укибоев блан гаплашдим. Юқори идораларнинг топшириғи блан Бухоро областига кетган эдим...

Хуллас, Ҳусанов яна ва'да блан уларни сийлади. У, 15 октябрьгача колхозга расмларни олиб бориб берадиган бўлди, улар кутиб оладиган бўлишди. Лекин бу шартнинг «кутамиз» деган томони бажарилди-ю, «бораман» деган томони ҳамон амалга ошгани йўқ.

Ҳусанов худди шу хилда дабдаба блан бориб, Ворошилов номли колхоздан 2500 сўмни ўмариб кетди. Ундан сўнг Куйбишев номли колхозга ўтди. У ерга боришга борди-ю, «Одамгарчиликни билмайдиган кишиларга дуч келдим» деб та'би хира бўлиб кетди. Олдин колхоз раиси М. Қосимов расм учун 2.000 сўм бермоқчи бўлди. Кейин кимдир «бу хилда пул бериш қонунга тўғри келармикин?» — деди Раиснинг «ЎзТАГдан бўлсангиз пулни банка орқали ўтказайлик» деб туриб олиши Ҳусановга хуш келмади, у, хафа бўлиб «Чорвадор» колхозига жўнади. Броқ бу ердагилар Ҳусановнинг макрига учадиганлардан эмасди. Раис пулимиз йўқ деб туриб олди. Ҳусанов ҳечнарса чиқаролмай қуруқ жўнаб қолди.

Мирзачўлдан яна телефон жиринглайбошлади. Лекин бу телефон симлари Мирзачўл колхозларига эмас, Гулистон районига қараб чўзилган эди.

— Мен ўртоқ Укибоевнинг уйидан гапираяпман.., «Победа»ни кутаман...

Ҳусанов Гулистон районидаги ба'зи колхозларга бориб иззатли «меҳмон» бўлади. Илғорларнинг расмини олади. Яна «оборотний ведомостьлар» тўлғазилиб, колхозчиларга қўл қўйдирилабошланади. Ўтган йили 4 минг сўмга яқин пул олиб, мазахўрак бўлиб қолган Ҳусанов яна «Красная заря» колхозига атака қилади. 50 сўмдан 58 кишининг расмини олиб, 2900 сўм нақд пулни чўнтакка уради. Ҳусанов колхоз бухгалтерининг «колхозчиларга ЎзТАГ фотоси учун берилган аванс» деб ёзилган ведомости тепасидаги жумладан «ЎзТАГ» сўзини секин ўчириб қўяди-да, расмни олиб келиб бераман деганча бутунлай ғойиб бўлади. Бу ерда ҳам ҳозир расм мажороси давом этмоқда.

Ўтган йили Ҳусанов Крупская номли колхозга бориб, расм олиб чўмай пулни қуртдай қилиб олган эди. Шундан сўнг бу колхозда расм машмашаси бир йилга чўзилди. Энди қулоқлар ором олай деган вақтда эшикдан «салом алайкум, ҳорманглар» деб яна Ҳусанов кириб келди. Бу ерда унга берилган жавоб қисқа бўлди: «Энди жанжалга тобимиз йўқ». Гапнинг қисқаси, Ҳусанов қаерга овга чиқса, ўша ерда ғовға чиқаберди.

Расм комедиясининг қаҳрамони Миржалил Ҳусанов бир вақтлар ЎзТАГнинг фото мухбири эди. Лекин ЎзТАГ ма'мурияти М. Ҳусановнинг маиший жиҳатдан бузилганлиги, хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлгани, бир хотинини икки боласи блан хўрлаб, бошқа қизга уйланиб олгани, ўзининг хизмат вазифасидан фойдаланиб ғайри-қонуний ишлар қилгани, уйда яширинча хусусий иш блан шуғуллангани, бу ҳақда бирнеча бор огоҳлантирилишига қарамай, ўз кирдикорларини яна давом этдиргани учун уни 1953 йил 3 апрельда ишдан бўшатди. Шундан кейин ҳам Ҳусановнинг бурнига сув кирмади; яна ўз фаолиятини давом этдираверди. «ЎзТАГнинг фото мухбириман» деб ҳеч ерда ишламай, районма-район, колхозма-колхоз лақмаларни қидириб ов қилиб юраверди. ЎзТАГни ва ба'зибир район партия, совет ташкилотлари раҳбарларининг номларини пеш қилиб анқовларни шилаверди.

Ана Ҳусанов яна йўлга чиқди. Қаердадир телефон жиринглайди, яна фото-виставкалар ҳақида гап кетади, яна баланд парвоз гаплар жаранглайди..,

— Алло... Алло... Райком секретарининг уйидан гапираман...

Ўртоқ раис, «Победа» юборакўрманг, овора ҳам бўлманг, яна колхозингизга товламачи, халтурачи, мазахўрак фотограф Миржалил Ҳусанов бормоқчи.

Босит ХАЛИЛОВ.

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг сессияси

„Биз дарҳол музокаралар бошлашни талаб қилишимиз керак"

Де Шамбрэн доклади

СТОКГОЛЬМ, 19 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Илгари хабар берилганидек, кеча сессияда кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Франция парламентининг депутати Жильбер де Шамбрэн доклад қилди. У, Германия проблемасининг ба'зи томонларига тўхталди, француз халқининг «Европа мудофаа бирлашмаси» ҳақидаги шартномага қарши олиб борган кураши тўғрисида сўзлаб берди. У айтдики, бу шартнома барбод бўлгандан кейин тузилган Лондон ва Париж битимлари умидсизлик туғдирди, чунки бу битимлар халқларнинг тинчликка бўлган самимий интилишларига тўғри келмайди. Халқлар Германия проблемасини ҳал этиш имкониятини берадиган умумий музокаралар олиб борилмасдан туриб, бу битимларнинг ратификация қилиниши мумкин деган фикрга асло йўл қўяолмайдилар.

Халқаро аҳволдаги кескинликнинг юмшаганлиги сезилган бир пайтда, деди ўз сўзини давом эттириб де Шамбрэн, бутун дун'ё эндиликда қат'ий музокаралар учун ва тотув яшашни ўрнатиш учун фурсат келди деб ўйлаган бир пайтда, Ғарбий Германияни бирёқламалик блан қуроллантиришга бундан бирнеча ҳафта илгари Лондон ва Париж битимлари формасида яна уриниб кўрилди. Бу битимлар сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий характерга эга. Ҳарбий битимлар Ғарбий Германияни мустақил армияга эга қилишни, унинг ҳарбий-саноат потенциалини қайтадан тиклашни, Ғарбий Германияни Шимолий Атлантик Иттифоқига ва Брюссель ҳарбий блокига қўшишни мақсад қилиб қўяди.

Нотиқнинг та'кидлаб ўтишича, Лондон ва Париж битимларининг негизи «Европа мудофаа бирлашмаси» негизидан сра фарқ қилмайди, мазкур шартнома қандай хавфли бўлган бўлса, бу битимлар ҳам худди шундай хавфлидир. Мазкур шартномада ҳам, бу битимларда ҳам гап Ғарбий Германияни бирёқламалик блан қуроллантириш ҳақида боради.

Франция жамоатчилигининг кенг доиралари, деди де Шамбрэн, буни яхши тушунадилар. Турли жамоат ва касаба союз ташкилотлари Ғарбий Германияни қуроллантиришга олиб борадиган Лондон ва Париж битимларига дарҳол қарши чиқдилар, жамоат ва касаба союз ташкилотлари Ғарбий Германиянинг қуроллантирилишига қарши кураш олиб бормоқдалар.

Аксинча, бу ҳужжатларнинг хавфли эканлиги расмий доираларга кўрсатилганда, улар кутилмаган далилларни баҳона қилиб кўрсатмоқдалар. Жумладан, улар Совет ҳукумати фақат расмият учунгина Лондон ва Париж битимларига қарши чиқаётир, ҳақиқатда эса Совет ҳукумати истар-истамас бу битимларга рози бўлади, деб да'во қилмоқдалар. Улар, Совет ҳукумати блан фақат зўравонлик сиёсати асосидагина музокаралар олиб бориш мумкин, деб да'во қилмоқдалар, демак, кейинчалик Совет Иттифоқи блан музокаралар олиб бормоқ учун мазкур битимларни, я'ни Ғарбий Германияни қуроллантириш ҳақидаги битимларни ратификация қилиш керак, демоқдалар.

Шундай қилиб, ҳозирги вақтда икки йўлдан бирини танлаб олиш керак: ё ратификация қилмасдан аввал музокаралар бошлаш керак, ёки ратификациядан кейин музокаралар бошлаш керак, деб таклиф қилинаётир. Мутлақо равшанки, агар музокаралар ратификация ҳақидаги мунозаралардан илгари олиб борилса, у ҳолда герман милитаризмининг қайтадан тикланишига қарши йўл қўймаслик учун, эркин сайлов йўли блан Германияни бирлаштириш учун, Австрия блан Давлат шартномаси имзолаш учун ва, ниҳоят, айни бир вақтда ва контроль остида ялпи қуролсизланиш ҳақидаги музокараларда ҳал қилувчи босқичга ўтиш учун жуда қулай фурсат юз берган бўлур эди. Аксинча, гап ратификациядан кейин музокаралар олиб бориш ҳақида бўладиган бўлса, бундай музокараларни юз берган фактлар сиёсати хавф остида қолдирмайдими? деган савол туғилади. Бу ерда биз ҳужжатларни далил қилиб кўрсатишимиз керак. 1950 йил октябрь ойида Совет ҳукумати герман милитаризмининг тикланишига рози бўлаолмаганлигини айтди. Совет ҳукумати ўзининг 1954 йил октябрь ва ноябрь ойларидаги ноталарида Лондон ва Париж битимларининг Англия-Совет ва Франция-Совет шартномаларига очиқдан-очиқ хилоф эканлигини қайд қилиб ўтди, чунки бу шартномалар ҳарқандай агрессия хавфига қарши қаратилгани ҳолда, мазкур битимлар Ғарбий Германияга янги агрессия воситаларини топшириб қўймоқда. Совет ҳукумати, бу битимларнинг ратификация қилиниши Германияни бирлаштиришни узоқ вақтга кечиктириб қўйган бўлур эди деб огоҳлантирди ва Германияни қуроллантириш йўли блан ялпи қуролсизланишни амалга ошириш мумкин эмас, деб уқтириб ўтди.

Шундай қилиб, деди де Шамбрэн, Лондон ва Париж битимларининг ратификация қилиниши Германияни бирлаштириш масаласини, шунингдек ялпи қуролсизланиш масаласини ҳам қийин аҳволга тушириб қўяди. Мана бундай қийин аҳволни вужудга келтириш ўрнига, музокаралар олиб бориш керак. Музокаралар нима ҳақида олиб борилиши лозим? Даставвал, Германия проблемасини тинч йўл блан ҳал этиш ҳақида, сўнгра Европадаги барча мамлакатларнинг чинакам хавфсизлигини уюштириш ҳақида музокаралар олиб борилиши лозим. Европадаги бу ҳамма мамлакатлар бир хил ҳуқуқлардан фойдаланадилар ва бир хил вазифаларни ўз зиммаларига оладилар. бу эса Европанинг бир-бирига душман бўлган икки блокка бўлиниб кетишига ўрин қолдирмайди. Бу соҳада эришилган ҳарбир ижобий натижа қуролсизланиш ҳақида тезроқ битим тузилишига ёрдам берган бўлур эди. Атом хавфи таҳдиди остида яшаётган ва янги урушга тайёргарлик кўриш оқибатларидан азоб чекаётган халқлар қуролсизланиш ҳақида битим тузилишини тоқатсизлик блан кутмоқдалар.

Мен сизлардан қайси бир немис, агар у нацист бўлмаса, Германиянинг қуроллантирилишини ўз мамлакатининг гуллаб яшнашидан афзал кўриши мумкин? Қайси бир француз қуролланишни Франциянинг хавфсизлигидан ва тинчлигидан афзал кўриши мумкин? Қайси бир соғлом фикрли киши Германияни қуроллантираман деб урушга рози бўлиши мумкин? деб сўрайман.

Биз барча мамлакатлардаги жамоатчилик фикрини ёрдамга чақирмоғимиз керак. Жамоатчилик фикрининг кампанияси «Европа Мудофаа Бирлашмаси»га қарши олиб борилган кампаниядек кучли ва шу кампанияга қараганда ҳам кучлироқ бўлиши зарур. Ба'зи расмий доиралар Лондон ва Париж битимларини ратификация қилишга жуда шошилаётирлар, чунки улар жамоатчилик фикрининг мавжуд хавфни тушуниб олишини ва ўз кучини кўрсатишга улгуришини истамайдилар. Кампания ҳозирдаёқ бошланди. Ҳозирги вақтда мен фақат Франция ҳақидагина гапираоламан, Францияда петицияга ҳозирнинг ўзидаёқ бирнеча юз минг имзо тўпланди. Бу петициянинг охирида «Ратификация қилмангиз! Музокаралар олиб борингиз!» деб ёзилган.

Де Шамбрэн сўнгра бундай деди: Франциянинг жуда машҳур арбоблари шу йил 4 декабрьда Парижда Европа кенгаши чақиришни—«Европа мудофаа бирлашмаси» ҳақидаги шартнома жорий қилиниши мўлжалланган мамлакатларнинг вакиллари иштироки блан Франция ташқи ишлар министрлигида бўлиб ўтган кенгаш сингари кенгаш чақиришни таклиф этди. Бу кенгашга Германия проблемасини тинч йўл блан ҳал этишдан манфаатдор бўлган барча Европа мамлакатлари жалб қилиниши керак.

Биз, деди де Шамбрэн, бу курашга комил ишонч блан киришаоламиз. Ўз миллий манфаатларини англаб олиш ва тинчликни сақлаш зарурлигини англаб олиш ҳарбир халқнинг кучини ва иродасини оширади ҳамда унинг келгусидаги тақдирини гарантия қилади. Ҳаракатимизнинг бу кампанияни бутун дун'ё миқ'ёсида қизитиб юбориши жуда муҳимдир. Биз, музокараларга асосланган қарорлар зўравонликка асосланган қарорлардан юқори туришини ҳамиша талаб қилиб келдик. Зўравонликка асосланган қарорни, я'ни Германияни қуроллантириш ҳақидаги қарорни қабул қилдиришга уринишлар бўлаётганлиги сабабли, биз дастлаб музокаралар олиб борилишини талаб қилмоғимиз лозим.

Албатта, биз дипломатлар эмасмиз ва кенгашнинг қаерда ва қачон бўлишини, унда қанча киши қатнашиши кераклигини айтаолмаймиз. Энг муҳими шуки, кенгаш чақирилсин ва музокаралар ратификациядан олдин бошлансин. Вақтнинг оз қолганлиги ва хавфнинг характери шундайки, биз музокаралар дарҳол бошланишини талаб қилмоғимиз керак. Ҳақиқатан ҳам биз икки йўл олдида турибмиз ва кўп нарса қайси йўлни танлаб олишимизга боғлиқ бўлади. 1955 йилнинг хавфсизлик ва қуролсизланиш йили бўлиши, бирлашган Германиянинг тинчликсевар миллатлар бирлашмасига қўшилиш йили, халқаро кескинлик юмшаган йил бўлиши, тинчлик йили бўлиши жаҳон жамоатчилик фикрига боғлиқ. Миллион-миллион кишиларнинг ўз мас'улиятларини тушуниб олганликларини ва ўз бурчларига мувофиқ иш кўраётганликларини кўрсатишлари жуда муҳимдир. Ҳарбир мамлакатнинг хавфсизлигини гарантия қилиш—тинчлик учун бевосита ва кунсайин кураш олиб боришга боғлиқдир. Агар ҳукмдорлар провардида халқларнинг истак-орзулари блан ҳисоблашмайдиган бўлсалар, халқлар бу хил ҳукмдорларнинг ҳаракатларини барбод қилаоладилар. Барча мамлакатлардаги тинчликсевар кучлар вакилларининг ассамблеяси ана шундай перспективани кўзда тутиб тайёрланиши лозим. Бизнинг ҳаракатимиз бу ассамблеяни 1955 йилнинг биринчи ярмида чақирмоқчи.

Тинчлик йўлини қаттиқ туриб сақлаб қолайлик!

Жаҳон Тинчлик Кенгаши сессиясининг 18 ноябрьдаги кечки мажлисида

Илья ЭРЕНБУРГ нутқи

Биринчи марта ўлароқ бизнинг ишимизга тўп ўқлари ва бомбаларнинг мудҳиш гумбурлаши жўр бўлмаётир. Бунга барча тинчлик тарафдорларининг ғайрати ва ҳаракати туфайли эришилди.

Албатта зўравонлик сиёсатининг тарафдорлари ўз муддаоларидан воз кечганлари йўқ. Улар халқларнинг орасини бўлиш ва халқларни ҳаяжонга солиш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Улар қўлларидан келган ҳамма ишни қилмоқдалар. Лекин эндиликда улар унчалик кўп нарса қилолмайдилар. Жанва кенгашининг Осиё халқлари жуда яхши тушуниб олган аҳамиятини Манила пакти хиралаштираоладими, ахир? «Европа мудофаа бирлашмаси»нинг правардида шармандаларча барбод бўлганлигини Лондон ва Париж битимлари йўққа чиқаришга қодирми, ахир? Зўравонлик сиёсатининг бирор тарафдори ҳарқанча гапдон бўлганида ҳам ва овози ҳарқанча йўғон бўлганида ҳам Ҳиндистон раҳбарларининг ма'нодор сўзларини босиб кетиши мумкинми, ахир? Зўравонлик сиёсати бирмунча хиралана бошлади: сиёсат қолмоқда, зўравонлик камаймоқда.

Социал системалари турлича бўлган давлатларнинг тинч ва тотув бўлиб яшашлари зарурлиги тўғрисида бизнинг та'кидлаб айтаётган гапларимиз сиёсий жиҳатдан энг қолоқ мамлакатлардаги энг қолоқ граждaнлар онгига ҳам бориб етабошлади. Биз тинч ва тотув бўлиб яшаш мумкинлигини қаттиқ туриб талаб қилиб қолмасдан, шу блан бирга, ҳарқайси давлатнинг хавфсизлигини та'минлаш учун ҳам, инсониятнинг моддий даражасини ва ма'навий савиясини кўтариш учун ҳам ҳамма давлатларнинг ҳамкорлик қилишлари зарурлигини ҳам қаттиқ туриб талаб этишимиз лозим.

Эренбург Европадаги аҳвол тўғрисида гапириб, бундай деди:

Зўравонлик сиёсати тарафдорлари, бу сиёсатни ҳарбий блокни мустаҳкамлаш, кўпроқ қуролланиш ва жумладан Ғарбий Германияни қуроллантириш йўли блан амалга оширса бўлади, деб айтмоқдалар. Броқ, Европанинг бир-бирига душман икки блокка узил-кесил бўлиб юборилиши Шарқдаги давлатларнинг Ғарбдаги давлатлар блан ҳамкорлик қилишига ёки лоақал уларнинг бир-бирларига тегмай тинч яшашларига имкон бериши маҳол гап бўлса керак. «Учлик иттифоқ» ўз вақтида Францияга, Англияга, Россияга қарши қаратилган эди. Бу иттифоқ бошқа блокнинг — «Антанта»нинг тузилишига сабабчи бўлган эди. Бунинг оқибати нима бўлганлиги ҳаммага ма'лум. «Берлин — Токио — Рим ўқи» иккинчи жаҳон урушининг бошланишига сабабчи бўлди. Ғарб давлатлари ҳарбий блок тузиш блан эндиликда улар Европани ҳалокатга муқаррар олиб келган сиёсатни давом эттирмоқдалар. Бошқа давлатларга қарши қаратилган ҳарбий блоклар тузаётган давлатлар шундай блоклар тузишлари сабабли бир нарсадан, я'ни бошқа давлатлар блан иқтисодий ва маданий соҳада ҳалол ҳамкорлик қилишдан бош тортибгина қолмасдан, шу блан бирга улар мавжуд ихтилофларни ҳал қилиб бераоладиган дўстона музокаралар ўрнига қурол ўқталиб дўқ қилиш, ультиматумларни эслатучи ноталар юбориш, «совуқ муносабатлар уруши»нинг ҳамма усулларини қўлланиш блан шуғулланмоқдалар.

Қуролланишни кучайтириш блан, — деб давом қилди нотиқ, — халқаро кескинликни юмшатиб бўлмайди. Бу икки нарса бир-бирига зиддир. Аммо биз шуни кўриб турибмизки, зўравонлик сиёсати тарафдорлари халқаро кескинликни юмшатиш матлублиги тўғрисида бир кенгашда гап сотадилар-у, шундан кейин дарҳол бошқа кенгашга бориб, қуролланишни кучайтириш зарур деб ва, аввало, яқиндагина ўзининг қуроллари блан Европа давлатларининг кўпчилигини вайрон қилган мамлакатни қуроллантириш зарур деб исбот қилишга уринадилар.

Ғарбий Германияни қуроллантириш ва уни ҳарбий блокка қўшиш тотув яшашга ёки бир-бирига тегмай тинч яшашга ёрдам берадиган чоралар қаторига киритса бўладиган иш эмас, Ғарбий Германияни қуроллантириш ва уни ҳарбий блокка қўшиш янги вазиятни, Европага ва бутун дун'ёга нисбатан янги таҳдидни вужудга келтиради.

Қурол-яроғларни камайтириш тўғрисида, армиялари бўлган давлатларни аста-секин қуролсизлантириш тўғрисида ақлга мувофиқ келадиган ҳарқандай таклиф ким томонидан қилинса ҳам биз бундай таклифни қўллаб-қувватлашимиз лозим. Бу, узоқ келажакда рўёбга чиқадиган мақсад эмас, балки бугунги куннинг вазифасидир. Лекин Ғарбий Германияни қуроллантиришни умумий қуролсизланишга олиб келадиган йўл деб бўладими? Албатта, бундай деб бўлмайди, шунинг учун ҳам Эдуард Эррионинг, урушга олиб борадиган йўлдан тинчликни топиб бўлмайди, деб ўз ватандошларига айтган гаплари ғоят ҳақ гапдир.

Ғарбий Германияни қуроллантириш Германияни бирлаштиришни мумкин бўлмайдиган иш қилиб қўяр эди, деб айтиб келдик ва бу гапни такрорламоқдамиз. Бу — ҳаммага равшан бир нарса. Яқиндагина «Европа мудофаа бирлашмаси»га қарши бўлиб юрган ва эндиликда бу ҳазм бўлмайдиган луқманинг устига Англиянинг қайласи қўйиб берилгани учун уни ҳазм қилишга рози бўлаётган ба'зи французлар бу тўғрида уялиб индамаётган бўлсалар, аммо бу тўғрида Америка сенатори Фландерс очиқдан-очиқ бундай деди: «Агар фақат 3-нчи жаҳон уруши йўли блан бўлмаса, аммо қайта қуроллантириш йўли блан Германияни бирлаштириш мумкин бўлмайдиган иш деб ҳисоблайман».

Герман милитаризмининг қайтадан тикланиши Европадаги ҳамма халқлар учун, шу жумладан немис халқи учун ҳам ғоят хатарлидир. Шу сабабли, Германия Демократик Республикасига заррача бўлса ҳам хайриҳоҳлик қилиш хаёлига келмаган кўпгина сиёсий арбоблар: Бивен ва христиан-демократ Меллони, Олленхауэр ва Бельгия сенатори Ролен Лондон битимларига қарши норозилик билдирмоқдалар. Францияга келганда «Нью-Йорк таймс»нинг Париж мухбири Франциянинг кайфиятини яхши ифодалаб берди: «Шу ҳафта ичида Франция Германиянинг Ғарбий ҳарбий иттифоққа киришига шу қадар хунобгарчилик блан розилик бердики, уйланасан деб мажбур қилиб чеккасига тўппонча тираб қўйилган ҳечбир куёв уйланишга рози бўлганида шунчалик хунобгарчилик тортмаган бўлар эди».

Менинг шу нарсага имоним комилки, Франция бу мушкулликдан қутилиб чиқаолади ва унинг тинчликка бўлган иродаси унга муносиб йўл кўрсатиб беради.

Сўнгра Эренбург бундай деди: Совет Иттифоқи Германияни бирлаштиришга интилаётганлигини айтди. У, уч ғарбий давлат блан музокаралар олиб боришни таклиф қилмоқда ва Германияда эркин сайловлар ўтказиш тўғрисида ғарб давлатларининг таклифларини муҳокама қилишга рози. Хўш, нима учун бу таклиф ҳанузгача қабул қилинмади? Нима учун ба'зи француз радикаллари ва ба'зи инглиз лейбористлари герман милитаризмига қарши биргаликда курашган ўз иттифоқчилари блан гаплашиш ўрнига эсэсчиларни қуроллантиришни, вермахтни қайтадан тиклашни ва иккинчи жаҳон урушига олиб келган трагикомедияни такрорлашни афзал кўраётирлар? Эҳтимол, уларнинг «руслар блан гаплашиб бир фикрга келиш қийин», «Берлин кенгаши ҳаммани совутиб қўйди», «қуруқ гап сотишга вақт сарф қилиш бема'нилик бўлади», «руслар ўз пропагандалари учун кенгашлардан фойдаланадилар», деган важлари жиддий важлардир? Лекин руслар биз, американлилар блан гаплашиб бир фикрга келиш қийин бўлгани учун улар блан гаплашишни истамаймиз, деб айтишлари ҳам мумкин эди-ку. Аммо Совет Иттифоқи музокаралар олиб боришни таклиф қилмоқда. Ахир, Берлин кенгаши парижлилларнигина эмас, шу блан бирга москвалиларни ҳам совутиб қўйди-ку. Лекин шундай бўлса ҳам, Совет Иттифоқи, музокаралар олиб бориш — ақлга мувофиқ келадиган бирдан-бир йўл, деб кўрсатмоқда. Совет ҳукумати Қўшма Штатлар вакилларининг иштироки блан Европадаги барча давлатларнинг кенгашини чақиришни ва шу кенгашда, Европанинг хавфсизлигини қандай қилиб биргаликда та'минлаш кераклигини муҳокама қилишни таклиф этмоқда. Шу кенгашнинг ҳарбир қатнашчиси ўз планини таклиф қилиши мумкин, муҳокамалар натижасида битим қатнашчиларининг ҳаммаси учун мақбул бўладиган бирор конкрет нарса туғилиши лозим.

Энди ортиқ чидаб бўлмайди: Европадаги ҳамма давлатлар ўзларининг ички сиёсатларида қандай принципларга амал қилишларидан қат'ий назар, уларнинг ҳаммасини ҳамкорлик қилишга чақириш пайти келди. Европадаги ҳамма давлатларнинг вакиллари хавфсизликни ташкил қилиш тўғрисида гаплашиб бир фикрга келишлари мумкин ва лозим.

Ҳамма давлатларнинг хавфсизлигини та'минлаш тўғрисидаги таклифга ҳукуматларнинг қандай жавоб бериши ва чинакам тинчлик замони учун йўл очишлари эндиликда Европа халқларига боғлиқдир. Бизнинг ташкилотимиз шундай кунларда тўпландики, Европанинг ва бутун инсониятнинг келажаги шу кунларга боғлиқ бўлса ҳам ажаб эмас. Халқлар жуда катта офатнинг олдини олишлари ҳали ҳам мумкин. Халқлар Европанинг парчаланишига йўл қўймасликлари ва яна зўр бериб қуролланишнинг олдини олишлари ҳали ҳам мумкин. Халқлар уруш шарпасининг Европа қалбини яна босиб қолишига йўл қўймасликлари лозим. Ба'зи мамлакатлардаги давлат арбобларининг гангиб қолганликларини, музокаралар ва тотув яшаш тўғрисида гапириб туриб, Франциянинг энг ёвуз душмани бўлган вермахтни қайтадан тиклаш тўғрисидаги шартномаларни имзолаётганликларини кўриб турибмиз. Улар тинчлик тўғрисидаги кенгашларга тўпланайлик, дейилганида жуда сусткашлик қилмоқдалар. Улар немис дивизияларини тузиш керак, дейилганда ҳаддан ташқари шошилмоқдалар. Эҳтимол, улар ўз устларида контрольлик йўқ деб ўйлаётгандирлар, лекин халқларнинг контрольлиги ҳали ҳам бор.

Бу нутқимни ўзимга тааллуқли бир-икки оғиз сўз блан тамомлашга ижозат берингиз. Икки жаҳон урушини бошидан кечирган, Реймс ва Новгороднинг кулини кўрган, Европани севгучи, унга садоқатли бўлган европали киши, совет граждани, рус ёзучиси сифатида, Герценнинг «Европанинг муборак тошлари» тўғрисидаги ажойиб сўзларини кўп такрорловчи киши сифатида мен мана шу ҳал қилучи кунларда ҳамма европалиларга бундай демоқчиман: Бизга қолган гўзалликларни асраб қолайлик, келажакни қаттиқ туриб сақлаб қолайлик, Европани ўт ва кўз ёшларидан халос қилайлик, тинчликни барпо қилайлик! Ҳарбир кун ғанимат. Дўстлар, бу ажойиб шаҳарда, шу ерда бир вақтлар қасам'ёд қилиб айтган сўзларимизни эсга олайлик. Жаҳонни атом урушларининг даҳшатларидан эҳтимолки халос қилган мурожаатимиз шу ерда ёзилган эди, у вақтда биз анча кучсиз эдик; эндиликда сойлар кенг дар'ёга айланди. Бутун дун'ёнинг жамоатчилиги эндиликда биз блан бирга. Лекин одамларнинг қалбларида ихтирос ўтларини ловуллатиш керак. Стокгольм мурожаати кунларида бўлгани сингари ғайрат керак. Тузатиб бўлмайдиган офатнинг рўй беришига йўл қўймайлик! Тинчлик йўлини қаттиқ туриб сақлаб қолайлик!

МИЛЛИОНЛАРНИНГ МУСТАҲКАМ ИРОДАСИ

СТОКГОЛЬМ, 19 ноябрь. (ТАСС). Кеча де Шамбрэн докладидан кейин Ғарбий Германия вакили Теа Арнольд хоним сўзлади. У, Ғарбий Германия аҳолиси ўртасида герман милитаризмини тиклаш планларига қарши кураш ҳаракати кучаяётганлигини айтди. Ҳукумат вакилларининг расмий баёнотларига қарамай, деди Арнольд, Ғарбий Германия аҳолиси Лондон битимлари Бонн шартномасига нисбатан ҳечқандай янгилик келтирмаганлигини борган сари кўпроқ тушинаётир. Ғарбий Германиянинг суверенитети ҳақида жуда кўп гап-сўз бўлаётир. Броқ, бизнинг энг азиз орзумиз, шунингдек Германия Демократик Республикасидаги немисларнинг энг азиз орзуси, деб уқтириб ўтди Арнольд, Германияни бирлаштиришдан иборат.

Арнольд ўз сўзининг охирида Жаҳон Тинчлик Кенгаши а'зоси Вильгельм Эльфеснинг сессияга юборган табрик телеграммасини ўқиб эшиттирди. Ғарбий Германия ҳукумати Эльфеснинг мамлакатдан чиқишига рухсат бермаган.

18 ноябрьдаги кечки мажлисда кун тартибидаги биринчи масала — Европада коллектив хавфсизлик ҳақидаги масала юзасидан А. Донини ва Ж. де Шамбрэн докладлари юзасидан музокаралар давом этди.

Гордон Шаффер (Англия) ўз нутқида Европа халқлари герман милитаризмининг қайтадан тикланишига қарши курашни кучайтирмоқдалар, деди. Шаффер лейбористлар партиясининг ҳар йили бўладиган Скарборо конференциясида Германияни қайтадан қуроллантириш ҳақида кўпчилик томонидан қабул қилинган қарор инглиз халқининг хоҳиш-иродасига қарши қабул қилинди. деди.

Япония вакили Мацумото, Лондон ва Париж битимлари ҳам, Шарқи-Жанубий Осиёдаги ҳарбий блок ҳам тинчликка таҳдид қилади, чунки бу хил битимларнинг илҳомчилари бўлган америка империалистлари бутун дун'ёда ҳукмронлик қилишга интилмоқдалар, деди.

СТОКГОЛЬМ, 19 ноябрь. (ТАСС). Танаффусдан кейин 18 ноябрьдаги кечки мажлисда кун тартибидаги биринчи модда юзасидан музокаралар давом этди. Музокараларда И. Громадка (Чехословакия), Г. Д'Арбусье (Қора танлилар Африкаси), Я. Дембовский (Польша) сўзга чиқдилар.

БМТ Бош Ассамблеясининг туққизинчи сессияси

СИЁСИЙ КОМИТЕТДА

НЬЮ-ЙОРК, 19 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Сиёсий комитетнинг кеча кундузги мажлиси бошланиши блан АҚШ вакили Лодж қайтадан кўриб чиқилган резолюция проектини етти делегация — Австралия, Бельгия, Канада, Англия, АҚШ, Франция ва Жанубий Африка Иттифоқи делегациялари номидан тақдим этди. Лодж ўз баёнотида етти мамлакатнинг аввалги проектига киритилган ўзгартишларнинг моҳиятини изоҳлаб берди, бу ўзгартишлар Совет Иттифоқи таклиф этган тузатишларни, шунингдек, Ҳиндистон делегатининг мулоҳазаларини назарга олади, деди. Проект соавторларининг фикрича, деди у, киритилган ўзгартишлар аввалги проектнинг текстини яхшилади. Лодж яна, резолюция проектининг соавторлари бўлган делегациялар резолюциянинг оператив қисмидаги параграфлардан бирини ўзгартиш ҳақидаги совет таклифини қабул қилаолмадилар деб ҳам айтди. Бу таклифида атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш юзасидан чақириладиган халқаро конференцияда қатнашишга фақат БМТ а'зоси ва махсуслаштирилган муассасалар а'зоси бўлган давлатларгина эмас, балки конференцияда қатнашишни истаган ҳамма давлатлар таклиф қилинишлари лозим. дейилади.

Сўнгра совет делегацияси бошлиғи А. Я. Вишинский сўзлади. Ма'лумки, деди у, Совет Иттифоқи етти мамлакат резолюцияси проектининг авторларига ўзининг ба'зи мулоҳазоларини баён қилиб берди. Совет Иттифоқининг фикрича, бу мулоҳазалар проектни шу ма'нода албатта яхшилаши лозим эдики, резолюция проекти Бош Ассамблеянинг резолюцияси сифатида қабул қилинганидан кейин атом қувватидан инсониятнинг тинч эҳтиёжлари учунгина фойдаланишга кўпроқ даражада хизмат қилсин. Шу мақсадда биз тегишли тузатишларни киритдик. Шу блан бирга, биз етти мамлакат резолюцияси проектининг соавторларини тузатишларимиз ҳақида олдиндан хабардор қилиб қўйишни зарур деб топдик, биз бундай йўл ба'зи низо'ли масалалар юзасидан келишиш учун энг яхши йўл бўлади деб ишондик.

Сўнгра А. Я. Вишинский совет делегацияси тақдим этган тузатишларнинг моҳиятига тўхталди. Биринчи тузатишда Бош Ассамблеянинг атом қуввати соҳасидаги буюк кашфиётлардан фақат тинч мақсадларда фойдаланишга ҳартарафлама ёрдам беришга интилиши ҳақида гапирилади. Бу тузатиш қайтадан кўриб чиқилган резолюция проектининг тегишли моддасида ўз ифодасини топган. Бу моддада шундай дейилади: «Бош Ассамблея атом қувватининг шундай тарзда қўлланилишига ғайрат блан ёрдам беришни истайдики, у фақат инсоният кўзда тутган тинч мақсадлар учун ва унинг турмуш шароитларини яхшилаш учун хизмат қилсин» Совет делегацияси тақдим этган иккинчи тузатишда, резолюция текстида атом қувватидан фойдаланиш соҳасида иш олиб боручи халқаро орган тузиш ҳақидаги музокаралар фактини та'кидлаб ўтиш блангина қаноатланмасдан, балки музокараларни давом эттириш ҳам тавсия қилинсин, деб кўзда тутилади. Қайтадан кўриб чиқилган резолюция проектида бу тузатиш ҳам ўз ифодасини топган, унда музокаралар олиб борилаётганлиги та'кидлангандан кейин, «бу музокараларни давом эттириш нияти бор» дейилган.

Резолюция проектининг халқаро орган БМТ блан алоқа қилиб туриши ҳақида гапирилган аввалги моддасидан, СССР делегациясининг таклифи бўйича «махсуслаштирилган муассасалар блан тузилган битимлар сингари» деган сўз чиқариб ташланди. Бу эса, А. Я. Вишинскийнинг айтишича, мазкур модданинг ифодасини анча мақбулроқ қилди, чунки бу ҳол мазкур органнинг БМТ блан қандай шаклда алоқа қилиб туриши ҳақида келгусида келишиш имкониятини қолдиради. Совет делегацияси аввалги резолюция проектига киргизилган бошқа ба'зи ўзгартишларга ҳам жумладан, Бош Ассамблея халқаро орган дарҳол тузилади деб умид билдиради, деган ўзгартишга шунингдек халқаро конференцияни тайёрлаш комитети ҳақидаги моддага ҳам қўшилди. Қайтадан кўриб чиқилган резолюция проектида етти мамлакат— Бразилия, Ҳиндистон, Канада, Англия, АҚШ, СССР ва Франция кўрсатилган, комитетга ана шу мамлакатларнинг вакиллари кириши лозим.

Шу муносабат блан Совет Иттифоқи вакили, бундай конференциянинг эшиги ҳамма учун очиқ бўлиши лозим, чунки бу муҳим принципиал аҳамиятга эгадир, деб уқтириб ўтди.

Етти мамлакат резолюциясининг қайтадан кўриб чиқилган проекти 19 ноябрьдаги кундузги мажлисида яна муҳокама қилинади.

Мўғулистон халқ-революцион партиясининг 12-нчи с'езди очилди

УЛАН-БАТОР, 19 ноябрь (ТАСС). Бугун Улан-Баторда Мўғулистон халқ-революцион партияси (МХРП) нинг 12-нчи с'езди очилди Мажлислар залида 630 тадан кўпроқ делегат —меҳнаткаш аратларнинг, ишчилар синфининг ва интеллигенциянинг вакиллари, шунингдек қардош Коммунистик ва ишчи партиялардан вакил бўлиб келган жуда кўп меҳмонлар тўпланди.

С'ездни Мўғулистон халқ-революцион партияси Марказий комитетининг биринчи секретари Д. Дамба очди. У, 12-нчи с'езднинг жуда катта аҳамияти борлигини кўрсатиб, қардош партиялар делегацияларини бутун залнинг гулдурос қарсаклари остида табриклади.

Мажлисда ҳозир бўлганлар И. В. Сталин ва Чойбалсан хотираларини ўринларидан туриб ҳурмат блан эсга олдилар. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети президиуми узоқ давом қилган гулдурос қарсаклар остида с'езднинг фахрий президиумига сайланди.

Кун тартибининг биринчи пункти бўйича Мўғулистон халқ-революцион партияси Марказий комитети Сиёсий бюросининг а'зоси Ю. Цеденбал МХРП Марказий комитетининг ҳисобот докладини қилди.

Сўнгра ревизия комиссиясининг доклади тингланди.

ГДР ХАЛҚ ПАЛАТАСИНИНГ МАЖЛИСИ

БЕРЛИН, 19 ноябрь. (ТАСС). Бугун Берлинда Германия Демократик Республикаси Халқ палатасининг навбатдаги мажлиси бўлди. Мажлис кун тартибида қуйидаги масалалар бор эди:

1. Германия Демократик Республикаси Министрлар советини тузиш ҳақида ва Министрлар советининг программаси тўғрисида ГДР бош министри Отто Гротевольнинг баёноти.
2. Халқ палатасининг иш тартиби тўғрисида қарор қабул қилиш.
3. Халқ палатаси комиссияларини сайлаш.

Халқ палатасининг мажлисида дипломатия арбоблари учун белгиланган ложада СССРнинг Германия Демократик Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Г. М. Пушкин, шунингдек халқ демократияси мамлакатлари элчихоналари ва дипломатик миссияларининг бошлиқлари ҳамда вакиллари бор эди. Немис ва четэл матбуотининг жуда кўп вакиллари ҳам ҳозир бўлдилар.

ГДР бош министри Отто Гротеволь Германия Демократик Республикаси ҳукуматини тузиш ҳақида ва Министрлар советининг программаси тўғрисида баёнот берди.

О. Гротеволь ўз баёнотида халқ палатасига Германия Демократик Республикаси Министрлар советининг қуйидаги составини ма'қуллаш учун тақдим этди: бош министр — Отто Гротеволь. бош министр ўринбосари Вальтер Ульбрихт; бош министр ўринбосари ва ички ишлар министри Вилли Штоф; бош министр ўринбосари — Отто Нушке; бош министр ўринбосари ва машинасозлик министри — Генрих Рау; бош министр ўринбосари ва молия министри — Ганс Лох; бош министр ўринбосари ва ташқи ишлар министри — Лотар Больц; бош министр ўринбосари ва қишлоқ ҳамда ўрмон хўжалиги министри— Пауль Шольц; Давлат план комиссиясининг раиси — Бруно Лейшнер; оғир саноат министри — Фриц Зельбман; енгил саноат министри — Вильгельм Фельдман; озиқ-овқат саноати министри — Курт Вестфаль; савдо ва та'минот министри — Курт Вах: меҳнат ва профессионал та'лим министри — Фридрих Махер; соғлиқни сақлаш министри — Луитпольд Штейдле; транспорт министри — Эрвин Крамер; почта ва телеграф министри — Фридрих Бурмейстер; қурилиш министри — Генц Винклер; халқ маорифи министри — Фриц Ланге; маданият министри—Иоганнес Бехер; юстиция министри — Хильде Беньямин; Герман эмиссион банкининг президенти — Грета Кукгоф; бутун молия хўжалигини мувофиқлаштириш ишлари блан шуғулланучи статс-секретарь — Вилли Румпф; қишлоқ хўжалик маҳсулоти тайёрлаш ва сотиб олиш ишлари блан шуғулланучи стат-секретарь — Герман Штрейт; олий мактаб ишлари бўйича статс-секретарь—Герха-од Хариг: маҳаллий экономика бўйича статс-секретарь — Карл Кастен; физкультура ва спорт ишлари бўйича давлат комитетининг раиси Манфред Эвальд.

О. Гротеволь ҳали Давлат контроли марказий комиссияси раисини, ички ва ташқи савдо министрини, Штатлар масаласи бўйича давлат комиссияси раисини та'йинламаганлигини ва бу вазифаларга кишилар тайинлангандан кейин шу тўғрида кейинчалик Халқ палатасига ахборот берилажагини айтди.

Об-ҳаво ма'лумоти

Тошкент об-ҳаво бюросининг ма'лумотига қараганда, бугун Тошкентда ҳаво бироз булутланиб турса ҳам, ёғингарчилик бўлмайди. Температура 18—20 даража иссиқ бўлади.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 21/XI да кундуз **Май тўкилди**, кеч соат 8 да **Юрак сирлари**, 23/XI да **Май тўкилди**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 10 қизиқчининг иштироки блан **кулги, юмор ва сатира**. Бугун **3 марта тамоша** кўрсатилади. Тамошалар кундуз соат 1, 4 ва кеч 8 да бошланади.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 21/XI кундуз соат 1 да **«Ўзбекистон композиторлари»** деган темада **лекция-концерт**. Лектор — **М. Аҳмедов**. Билетлар сотилмоқда.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ»— янги бадиий фильм **Ер**.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 34. **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия гурмуши бўлими — 136, Пропаганда бўлими — 157, Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими—135. Саноат ва транспорт бўлими — 132, Хатлар бўлими — 132 Секретариат — 34048, Э'лонлар бўлими — 38142

Р. 08729. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1592.